

ΑΘΗΝΑΙ 1996

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΟΙΗΣΗ
ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΡΙΤΣΟΥ

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΔΙΑΛΗΜΑΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελίδα

I	[Πρόλογος]	9
II	[Πρώτη εργασία]	15
III	[Δεύτερη εργασία]	25
IV	[Τρίτη εργασία]	33
V	[Τετάρτη εργασία]	43
VI	[Πέμπτη εργασία]	65
VII	[Σύνοψη]	69
77	[Βιβλιογραφία]	77
79	[Επιτέμνη Χρονολογικός πίνακας προγράμμου]	79

Την άφοψη για τó κελίμενο που άκολουθεί έδωσε για δίμηνη περίπου παρουσίαση της ζωής και του έργου του Γιάννη Ρίτσου στους φοιτητές του Βυζαντινού και νεοελληνικού τμήματος της Φιλολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών. Η παρουσίαση έγινε τó δεκέμηριο του 1979 στα πλαίσια των εκδηλώσεων για τó 70 χρόνια του ποιητή, που άρχισσε τó Νοεμβριο έρ- γαστηρί της Β. Έδρας Νέας Ελληνικής Φιλολογίας.

Η βασική μορφή του κελίμενου δεν έχει άλλαξει όρι- σμένες άλλαγές φείλονται σε όλα πρόσθεσε ή φεί- σεσε για δεύτερη άδελφωση. Οι σημειώσεις, ένθετοι- τίτλοι και σε μεταγενέστερα δημοσιεύματα, έχουν άμια- σκοπό να τεκμηρίωσουν, μαζί με τó άθρομα παραθέ- ματα, τó άσα γράφονται και υιοθετούνται και να βοη- θήσουν, μαζί με την έπαλογή της βιβλιογραφίας, άσους σε ήθελαν να άσολήθουν πιο συστηματικά με τó έργο του Ρίτσου.

1. Η αγώνη από το «Παρά Μαγικακόβκι» στο βιβλίο *Melert-
mata. Kéδovg* [1974], σ. 9, η δεύτερη από το «Σάν εισαγωγή» στις
"Magisches", σ. π., σ. 97.

Τα βιολογικά του ποιητή θα μας καταχολογήσουν,
έτσι και οντογία, γιατί αν είναι φυσικό και νόμιμο
να μας ενδιαφέρει η ζωή του κάθε δημιουργού, η αυ-
κεκμημένη πορεία του στο χρόνο και το χρόνο, πόσο
από εβόλο και διατακτικό γίνεται από προκειμένου
για το Ρίσο, που η ζωή του, οι πράξεις του και οι

ποιητικές του
ποιοί, τα θέματα τους και καταλήγει σε σύννομη της
παράλληλη άναφορά στα έργα, τη πορεία, το χρόνο-
ακολουθία ξεκινά από τα βιολογικά του ποιητή με
πρωτογενή και λιγότερο κεντρική. Η πορεία που θ'
παρουσίαση του έργου του θα είναι περισσότερο
θεωρητικά κεντροποιημένα άλλαθι για το ότι η σημερινή
Οι σκέψεις αυτές είναι του Γιάννη Ρίσου και τις

«Θα πρέπει να δηλωθεί ότι την πρώτη στιγμή, πόσο
άχαρο, και σχεδόν ακατόρθωτο, είναι μια ψυχρική
και αντικειμενική κριτική αντίληψη ενός ποιη-
τικού έργου τόσο μεγάλη σημασία». «άλλωστε» η
ποίησι, στο βαθμό άκρας που είναι ποίηση, μάς
λέει πάντα πολύ περισσότερο και πολύ καλύτερα
από όλα αυτά που μπορεί να πούμε για αυτήν».

άγνες του είναι το παρόμοιο του έργου του και
 εκείνο το συμπλήρωμα και η έκφραση του είναι
 αντίθετα θα θεωρηθεί αποδεκτή, για και
 απευθύνεται σε ακροατήριο πληροφόρητο, ότι εί-
 ναι γνωστά τα βασικά στοιχεία και περιεχόμενα
 λόγια της έποχής, που γαυίζουν τη δημιουργία του
 Έργου, έποχής παράλληλα σημερινής.
 Έργου, μελέτες του ποιητή, στην προσπάθειά
 τους να καταστήσουν πιο εποική την ποίησή του
 στο έργο του, το διαθούν σε νέτε φάσεις, ανάλογα με
 τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που η παρονομασία
 τονίζεται περισσότερο στην αντίστοιχη χρονοκή περί-
 οδο. Μόνο οι ποίητες της νεώτερης νεοκλασικής

2. Τα δύο βασικά στοιχεία χρησιμοποιήσας τις πληροφορίες
 που παρέχουν τα παρακάτω δημοσιεύματα: α) Ι. Βαλέτα,
 «Σχεδιασμός Χρονολογίας Έπικου», *Αλογικά Σχίσματα*
 21 (1976) 295-300, τεύχος 32/33 «Αφιέρωμα στον Έπικου
 Πίττο», β) Έπικου, *Έπικου*, Ιστοική ανάλυση του
 ποιητικού του έργου, Έπικου και φιλολογική έμφάση
 Έπικου Βαυαρίας, Κέδρος (1977), σελ. 35-48 παράγει σε-
 πταίης «Χρονολογικός πίνακας Έπικου Πίττο» με παρά-
 ληλες διαφορές στη ζωή και το έργο του Π. και στην Ιστορία
 και τη λογοτεχνία της έποχής, γ) Ζαχαρής, *Έπικου Πί-
 ττος, Η μακρά πορεία ενός ποιητή* <Μελέτες για τον Έπικου
 Πίττο, 1>, Κέδρος 1978, β) το βιογραφικό σημείωμα του Χρ.
 Βαλέτα που υπάρχει στο Αικατερινό Μακρυνοκώμα, 2ο-
 νομήκη βιβλιοθήκη Έπικου Πίττο», *Μεταφορές* αρ. 12
 (Μάιος 1978) 6-11 και ε) Μιχάλη Δημητρίου (Έπιπέτα), «Η
 Άσφα Βασ. Τέξου άφηγεται: Ο άδαφος που Έπικου Πί-
 ττος», *Το Βήμα* 22, 24, 25 και 26/1/1978.
 3. Χρόνος όμοιος για μια ποίη ποίησις ο «Χρονολογικός
 πίνακας Έπικου Πίττο» του Ι. Βαυαρίας, στην *Έπικου*, β. π.
 4. Έτοι ο Κώστας Κουλουράκος, «Νέτε φάσεις στην ποίησή
 αποδοχόμα του Έπικου Πίττο», *Άντι νετ. Β*, τεύχος 23
 (19/7/1975) 26-27, όπου όδεται: 1. Τη «φώνη της ποίησις
 άγνωστοί» (1930 - 1936), 2. Τη «φώνη της ποίησις άγνω-

παρόμοιες για να είναι έτσι διαίρεση (έλαχιστη χρο-
 νική διάσταση άνω το κενό έργο, η έλαχιστη
 έκταση παραγωγή του ποιητή άνεκόστη, ποιητική
 παραγωγή που διακελίσει συνεχόμενες φάσεις), άκο-
 λούθη την παραπάνω διαίρεση, για και είναι γενικά
 αποδεκτή, με όποιες όμοιες όμοιες διαφοροποιήσεις στο
 χρονογράφημα και τα χρονοκά όμοιων περιόδων.
 Έτοι, με άκριτες έμφάσεις, θα μπορούσαμε να
 διαφέρουμε το ποιητικό έργο του Πίττο στις έπικου
 περιόδους:

- 1η περίοδος: η ποίησις (1926-1936)
- 2η περίοδος: η δοκιμασία (1935 - 1943)
- 3η περίοδος: η έπιτοδοφή στις όδες και η έπικου-
 ητα (1942 - 1955)
- 4η περίοδος: η ώριμότητα (1956 - 1971)
- 5η περίοδος: η συνέχεια (1970 και έπικου)

νεοκλασικής (1935 - 1943), 3. Τη «φώνη της άγνωστοί»
 περίοδος (1942 - 1956), 4. Τη «φώνη του άκρόνου με τα παρ-
 ομοί» (1956 - 1960) και 5. Τη «φώνη της «έποικισμός» με τη
 ποίη» (1959 - 1972), 16 έπικου Ι. Βαυαρίας στην *Έπικου*,
 β. π., α. 12 - 22 και 49, 87, 133, 207, 315 διακρίνει νέτε φά-
 σεις: α) (1926 - 1936 και έπικου 1930 - 1943) «Άνω την
 άνωτήριση στην έπικου», β) (1936 - 1943) «Άνω την
 καταγωγή στην άνωτήριση», γ) (1944 - 1955) «Άνω την
 άνωτήριση στην άνωτήριση», δ) (1956 - 1966) «Άνω τη διαίρεση
 στην άνωτήριση» και ε) (1967 - 1976) «Άνω την άνωτήριση στην
 άνωτήριση». Ηδη όμοις άνω το 1964 η Χρυσά Αντιόχου Ηίο-
 κοκλή στην έπικου της «Τα την έπικου του Έπικου Πίττο»,
Έπιτοδοχή Έπικου Πίττο (1964) 160 άνωτήριση σε τέσσερα
 στάδια: το πρώτο (1934 - 1936) ως τον *Έπιτοδοχή*, το δεύτερο
 (1937 - 1942) περιέχει τις μελέτες άνωτήριση, το τρίτο
 (1943 - 1956), όπου «το άνωτήριση ή ένωτήριση σε
 μια ποίηση άνωτήριση και άνωτήριση άνωτήριση» και το τέταρτο
 (1956 έπικου) την ποίηση της *Έπικου*. Είναι έπικου
 να ένωτήριση ότι όμοιες θα είχε ποίησις και ποίησις άνω-

Η επίκληση στις πατρικές αξιώσεις δεν
πρόσφερε κανένα αποτέλεσμα. Η
παραγωγή της δικής μου κληρονομιάς
πρόσφερε διαρκείς διαμάχες.

II

Από τα περιγράψαμε στοιχεία της μάχης ο Τζαννής
Πίτσος γεννήθηκε στην Ιστορική Μομφρασία την
Πρωτομαγιά του 1909, ημερομηνία δεν τη με τους εθ-
λιακούς αγώνες, που τόσο ο ίδιος έχει ταλαιπωρηθεί.
Είναι το τελευταίο από τα τέσσερα παιδιά του μελα-
νοκίτρινα Ελευθερίου Πίτσου και της Ελευθερίας.
Τόπος Βουζοβίνας, από άρχαια οικία του
Ευθείου. Ηγονόματι τ' αδέλφια του Δημήτρη, Νίνα
και Λούλα.

Ο τόπος της γέννησής του και των παιδικών του
χρόνων είναι από τους παλαιότερους που επιδόσαν στη
διαμόρφωση του λυδικού ποταμού του κοίτης και
τον ακολούθει ο όλη την κοίτη πορεία του.

Το ίδιο και οι άνθρωποι του τόπου του, οι ζευγο-

5. «Τεχνουργικές καταβολές», από την έκδοση «Μονο-
γραφία - δημοσιεύματα στη Νέα Δομή» 6 (Νοεμβρίου 1976) 40.

...απ' όταν τη θυσία, είναι ντυμένη μες στη μάχη
γιατί όσο κάποιος από τους δικούς της θα είχε αφήσει
Χρόνος
φορσο είναι το ξέσμα πως πάρα πολύ δεν της λείπει το
παράλοιο μεσοφύδι
γι' αυτό τα μάτια της, το δάδι, μες απ' τις θυρίδες της
είταν από τον αργοναυτικό άνθρωπο στα φώλλα του
ζαλιώνα.

Η παρθενική παρούσα της μητέρας, η αγά-
πη του γι' αυτήν, ο θάνατος της είναι όμως ομοιοπα-
ροδοσιακά λεγόμενα για την ανάπτυξη του χαρα-
κτήρα και της προσωπικότητας του παιδιού και πάρα-
πολλές φορές πέραν στην ποίηση του από τα πρώτα
πρώτα έργα του ως τα τριάντα. Την ίδια τυκμή παρού-
σια έχει στην ποίηση του όλος ο περιγλυφός των παιδι-
ών του χρόνων, φυσικός, οικολογικός και άλλος.
Επισημαίνει ο τικρός Πίτσος αφοχόμενοι από τα
παιδικά του χρόνια με τη ζωγραφική, τη μουσική,
γράφει ποίηση. Τελειώνει το Δημοτικό (1919) και
το Ζωγράγειο στη Μοσμβάσια και εγγράφεται
(1921) στο Γυμνάσιο Γουέιου - την ίδια χρονιά στέλνει
συνεργασία στη *Διάπλαση των Παιδών*. Όταν τελειώ-
νει το Γυμνάσιο (1925) έρχεται στην Αθήνα για να
δουλέψει στο οικονομική και ψυχολογική άνε-
χία του περιβάλλοντος του. Εργάζεται κατά σειρά
ως δικτυολόγος, αντιγραφέας συμβολαιογράφου,
γδαφές του Δικηγορικού Συλλόγου, Προδράγγεται
X* όπως και ο ίδιος από φυλάκιση και το 1927 - 1929
οτις σοσιαλιστικές ιδέες και να είχε τις πρώτες έρα-

πες με το κομμουνιστικό κίνημα της εποχής του. 12 Στις
1930 μεταφέρεται στο Ανώγειο Γυμνασίου Κηφισού-
νας στην Κρήτη. Οι φορές ανθήκες που έπικρατούν
εκεί τον οδηγούν στην πρώτη δημοσία διαμάχη.
απέχει γρήγορα από το να γίνει δημοσίως και από το να
από τον δημοσιογραφία οι άδικοι μεταφέρονται σε
πιο οργανωμένο περιβάλλον. Ο ίδιος θα πει αργό-
τερα: «Στην Κρήση μου έβρισκα για πρώτη φορά τον
επαιθό μου από τον εντολοδόχο, τον υπεύθυνο ενός κό-
μμου» 13

Τον Οκτώβριο του 1931 επιστρέφει στην Αθήνα
όπου κατά σειρά εργάζεται ως ηθοποιός, απαγγέλει
ποίηση, ακριβώς μεταφράζει και παίρνει μέρος
ως χορευτής σε επιθεωρήσεις του Ερασιώτη θεάτρου.
Δεν άποκλείεται η «θεατρικότητα» πολλών ποιητι-
ών του να έχει τις ρίζες στη δραστηριότητα του
παιδιού. Τέλος από 1934 εργάζεται ως διορθωτής στον
«Εθνικό οίκο» (Κοδόνη).

12 Βλ. και Γ. Βερόνη, «Η «Εργασία» του Γιάννη Πίτσου (Δοκι-
μαστική διέλευση των ιδεολογικών του καταβολών)», *Αντί-
κείρ*, Β', τεύχος 23 (19/7/1975) 28.
13 Ζεγάς Πιέρς, *Γιάννης Πίτσος*, όταν στη στήλ. 2, σ. 44.
14 Τα αρχικά ποίημά του Π. με τίτλους «Ποιήματα κίβδα», «Ποιή-
ματα κίβδα», «Στον κήπο» και «Νοσταλγία» δημοσιεύονται από
τεύχος 71/72 της 1/5/1927, σ. 66. γ' με το ψευδώνυμο
ΠΗ.ΣΑΥ (απόφωτος από τυπογραφικό λάθος άντι-
ΠΗ.ΣΟΥ ή ΠΗ.ΣΟΕ τον έχουν οι επίμαχες δημοσιεύσεις).
Η τελευταία δημοσίευση στο περιοδικό Μ.Ε.Ε. είναι τα
«Ποιήματα κίβδα», στο τεύχος 159 (2/12/1928) 3γ, με
προσόψη Γιάννης Πίτσος. Σημειώνεται 37

Ομοίωση με
στην ποίηση

από το μεσοπρόθεσμα κλίμα του μεσοπρόθεσμου -
 μεσοπρόθεσμου και τα προφασά βίωματα του
 κοινού, με βασικά θέματα η νοσταλγία, η μοναξιά,
 τον έρωτα, το θάνατο. Είναι γράμματα σε παδα-
 σιακό στιχό και έχουν φανερή την επιδράση του Πασ-
 φά και του Τέλλου.¹⁵ Άλλα
 Με την πρώτη αυτή εμπειρία άποια και τα
 πρώτα έγκληματικά σχόλια. ο άρχισωντάκης του
 περιόδικου, ο γνωστός άρθολόγος και κριτικός Ησα-
 κής Αποστολίδης γράφει εταίριτικά σχόλια για τον
 πρωτοεμπειρισμένο ποιητή.¹⁶
 Η πρώτη όμως οδοντοιακή εμπειρία του γίνεται
 με τις δύο ποιητικές συλλογές Τρακτέζ (1930 - 34) και
Προσβόλες (1930 - 35).
 Έχουν κι αυτές τις ίδιες άπειρηδες. το άπαισιό-
 δοξο κλίμα του μεσοπρόθεσμου και τις τραυματικές ψα-
 λικές εμπειρίες.

ποιήματα και 2 συγικά κείμενα. όργανα άρα άνα έρωτισμο-
 ούθονται τόσα στο Γ. Βαλέτα, «Οι ποιητικές άραχτές του
 Πισου», Αισιακά Προβλήματα ΣΤ (1976) 244 - 257, τεύχος
 32/33.
 15. Βλ. και Γ. Βαλούδη στην Επιτομή, όνου στη στήλ. 2, σ. 12.
 16. Στο τεύχος 69/70 (24/4/1927) τα π.χ. γράφει: «Άδεια σου ό
 θεός ήρώτα και λίγη τρυφερότα και ποιητική διάθεση, έρωτα
 και άραχ, όχι άδουγινάδων, έρωτάδων, αινιγματώδη, ποτα-
 σιδών, σφύγγια το χέρι κ. Ρετ Ζός [sic]. Τρόδηξε από το
 όθιο και όνα - όνα θα φικιάς και το όθιο και τέλειο.
 Έγκρίνονται και δημοσιεύονται!» Άλλες κρίσεις έρωτισμο-
 ούθονται τόσα στα Αισιακά Προβλήματα, όνου στη στήλ. 14.
 17. «Στον πατέρα σου» από τα Τρακτέζ, Ποιήματα Α, σ. 22.

Υπάρχει άκόμα η όστία που πούλες φούδες ψάβει
 ός τον άποσοδοκαμπο.

Κι άγγίζοντας την άρνη άνταση των παρών,
 όν αυτό που παλεύω γκαμίζοντας την πάλιν,
 και ταπεινά, σε παδαράς, στην άκρη των ώων,
 κείνω την περιφάνεια που με σαρκασιόβ την πάλιν,¹⁸
 με διάχρητη την παρονομα του Καρνωτάκη,¹⁹ Πού
 μεσοπρόθεσο όμως υπάχρει, και έδω έρχεται η βασική
 διαποδοποίηση, η άφύπνιση της κοινωτικής συνείδη-
 σης ή έξέλεση, ή συγκεκαμημένη ιδεολογική τοποθέ-
 τηση.²⁰

Αυτό έδεται σημαίνει και προσανατολισμό της
 ποιητικής του σε νέες κατευθύνσεις.

18. «Ποιητής - Χόρευτής», ό.π., σ. 15.
 19. Βλ. και Γ.Π. Σαββίδη, «Ο Καρνωτάκης άνωθεό μας ή τι
 άτιλίβε έκείνο το μακρό ποδάρι» στο Κ.Τ. Καρνωτάκη, Ποιη-
 ματα και Πέλα, Έπιη Γ. Σαββίδη, Έπιης, Άθήνα 1972, σ. κθ.
 -16 και τον ίδιον την έπισηση για την άναγνώση του Γ. σε
 έπισημο διδάκτορα του Παν. Θεσσαλονίκης στα Αισιακά Προβ-
 λήματα ΣΤ (1976) 205, τεύχος 32/33 και στο Γ.Π. Σαββίδη,
Έπιηδες αντέμα, Έπιης, Άθήνα 1978, σ. 229 (6), και σ.
 284). Για την τότε άνωθεότατη του «καρνωτάκισμο» του Γ.
 ό. Μανό Βιτι, Η γενία του τριτάτου, Ιδεολογία και ποδη,
 Έπιης, Άθήνα 1977, σ. 178 έ.
 20. Για την ιδεολογική, θεολογική και ηυχολογική τοποθέτηση
 του Γ. την έποχή εκείνη ό. Γ. Βαλούδη, «Η «Τεθλιωία» του
 Πισου», όνου στη στήλ. 12, σ. 28 - 31.
 21. «Άποσοδοκαμπο» από τα Τρακτέζ, Ποιήματα Α, σ. 20.

Στ' άρχαιο σεντοβκι τ' άχρηστο μου τόκκιαιε η οκουκι,
και του χαρτζω την ψυχη, τη φάδα μου, το νεδα.²²
πλωσ σ' άμων τον χριστω με τη χοντρη σαγια
το σιχο μου δεν ψάχτω εγω τα δαδια να τον εδω,

και τον διλει τη σιγουκι για την εριδιων της ετα-
ναστατικης τζελης του.

Μα όταν έσαι, ω τιδανωι κι άναντοι κ' εβταεις,
δε θάατε ιητε οκία καττω σης, Ιστοδίας τζελι,
εγω στη νηηη των Καδων θάμαι η καμνη σελς
και σ' ερωιδ μου ο αίνωας μας άκείος θ' άντηχαι.²³

Η γλώσσα των δυο συλλογων δεν έχει δαδια δια-
μορφωθεί και το ύφος είναι πολλές φορές ηρωικό
και ομοιωδες, ο σιχος όμως, πάντα παροδοσιακό,
εμφανίζεται καλοδουλεμένος και με μεγάλη ποφικη
ποικιλία.

Το ποιητα ερωβουοις που καταξιδωνει την ποδη
περιοδο του εγγου του και την δακαμηδωνει είναι ο
Επιτοφιος (1936), ποιητα οε εικοσι οβτομες εβδη-
τες ατο οχτω (έννεα οί δυο τελευταες) δημοκατάλη-
κτα δεκατεντασύλλαβα διοτιχα Ιοπιλένος με
αφοδητη τις απεδγίακες σνκροβίους τις θεοαλωνι-
κης το Μάιο του 1936 σνδουάζει γησιο αυδισιο,
θαυμασθη εκητεάλεση των παροδοσιακών στωι-
χέων (γλώσσα, σιχος, ύφος)²⁴ και είναι η επαναστα-

22. «Περιοδισμη» από τις *Flugblätter*, ά.π., σ. 115.

23. «Οδηγητής» από τα *Τρακτέσ*, ά.π., σ. 18.

24. Η οχών των *Επιτοφίων* με το δημοικακό τζαυόβι εβταίζεται από το Ι. Βεαυδη, «Το δημοικακό τζαυόβι στην ποδη του Ρίτου», *Άντι κεδ*, Β', τεύχος 71 (14/5/1977) 28 - 29. Για μία από τις καταβολες που διαδηρψωσαν το λογοτεχνικό κροδωμο της μένος από *Επιτοφιο* βλ. τον ίδιον, «Μία κοινή «ιδέα» λογοτεχνική, *Τρόβκι*, Μπρέχτ, Ρίτου», *Το Βήμα* 27/3/1977.

τηκη διδωμ. Κυκλοφορει οί 10.000 άντιτυπα που τα τελευταία τους κυλωνται μετ' ηε δάλα βιβλία από τη δικτατορία του Μεταξά. Είναι το πρώτο κήλημα που δέχεται για τις νεοροηθεις του ο ποιητης και η αυτό θα κείαι η ποδη περιδος της δηηουγίας του, η περιδος της νεοροηθίας.

Το 1937 ο Ρίτσος μπαίνει μαζί με οσαύτοιο στην
 Λαμία (τέλος του '36 ή άρχη του εισάγεται στο
 Δαφνί). Το 1938 εγγάζεται στο Εθνικό θέατρο (και
 μετέπειτα στο χορό στην παράσταση των *Μεσοίων* του
 Αλοχάου - μια πιθανή καταβολή για την κατοικη-
 σία του ενοικίωσιν με την άρχη (ταγώδης) άρχη του
 εγγάεται και στη Άνγκη Σκηνή. Το Νοέμβριο του
 ίδιου χρόνου μπαίνει στο Δαφνί ο πατέρας του. Εν-
 τωστάσι έπειτα ο πατέρας, έρχεται η κατοχή και η
 ημεία του (άρθρο 41 και μετά) επιδεινώνεται. Στο
 1942 προχωρεί στο πορφυρικό τμήμα του ΕΑΜ.

Η δεύτερη περίοδος της δοκιμασίας (1935 -
 1943), περιλαμβάνει τα χρόνια της δικτατορίας του
 Μετσα, τον Ελληνοϊταλικό πόλεμο, την κατοχή. Ο
 πατέρας και μαζί του όλοι οι Έλληνες δοκιμάζονται
 από την ταγώδης που χτυπήσε την Ελλάδα.

Μην άνοξεις την πόδα. Άς χτυπάει το καλάκαρι.
 Το φεγγάρι είναι το κέρνος του γεγανού φαντάσου.
 Άμπα σου καλά - όλας χαντο σταταόχραστο στα έξομα.
 Μονάχα οι νεκροί έχουν το έλεοςόδο να κυκλαφορούν στούς
 όδους - άκου το όμμα τους
 γυμνάσια

τη δόλοκοντα βίωο και τάφο σε τοῦτο τὸν καιρὸ, μη δόι-
λογο τόπο δικὸ δικὸν καὶ ποικιλὰ ψοφί καὶ μικρὴ θύληση.²⁵

ακοντας

Ταυτοχρόνα θίως εἶναι καὶ ἡ μεθόδος θίου ὁ ποιεῖς δοκιμάζει, περιημεριάζεται καὶ ἀναζητᾶ νέους ἰσθμους ἐκφρασης. Ὁ Πίτος τῶρα ἐγκαταλείπει τὴν παρὰδοσιακὴν ποίησην. Τὴν εἶχε χρησιμοποιήσει οὐ-
νειδητὰ καὶ γόνητα: δοθήει πολλὰς μορφὰς τῆς καὶ με-
δέπειται μὴ γὰρ τὴν ἡλικία του δεξιότερα· ἡ παρὰδο-
σιακὴ ποίηση ἵταν ἐκείνη ποὺ τὸν ἀνεββει ποικιλὰ
καὶ οἱ φόρητες, ἡνδρες καὶ οἰκτεῖες του, τὸν ἐν-
πνεύματα, αὐτὸ ἀνεκδομήν ἐτοχί, γὰρ γὰρ ἐκφρασεῖ
τὰ συνασθηματα του τῆς ἡνδρῶς καὶ τῆς πικρῶς,
ἀλλὰ καὶ τὸ οὐδενὸ του. Ἰσθμους θίως ἀντιπαθῶ-
νται οἱ δὲν ἀρεὶ γὰρ γὰρ ἀρεὶ τὴν ἐπαινασται-
κόνητα του καὶ πολλὰ μεθόδους τὴν ἡνδρῶς κόνητα
του λόγου του. Παράλληλα ὁ ἐλευθέρως οἱχοῦς ἐχει
ἀρχίσει γὰρ καλλιεργεῖται καὶ αὐτὴν. Ἐὰν δὲ
Πίτος σπερμαθῶσται ὁ αὐτὸν κερδίζοντας τὴν
δυνατότητα γὰρ ἀναπτύξει καὶ γὰρ ἀναθεῖ τὴν ποίησην
του σε τῆς ἡλικίας, ἵκανὰ γὰρ καταίησθαι καὶ
γὰρ ἀποδοῦν τὴν ἀνεκδομιακὴν του φύδιον καὶ τὸς
ἰδεολογικοὺς παρὰδοσιακοὺς του. Τὴν ἴδια περι-
οδὸ φανεροῦνται καὶ τὰ πρώτα βίωο ἀνεκδομιακὰ
στοιχεῖα εἰς τὸν ἔργο του.²⁶

Ἡ μεθόδος αὐτῆς ποικιλὰ ἀρχίσει με τὸν ἔργο,
ποικιλὰ γρημαίνετο ἀπὸ τὸ κατακαίει τοῦ '35 σε ἐπι-
θετὸ οἱχο· τὸ πρώτο μεθὸς του (μαστὶ με ἀλλὰ ὄνο
ποικιλὰτα) δηλοποιεῖται τὸ Μάγνη τοῦ 1936 εἰς Νέα

25. Η τελευταία π. Α. ἐκασυνταεῖα, Ηοιηματα Α', ο. 507 - 508.
26. Βλ. καὶ Chrysa Prokopaki, *Yannis Ritsos*. Une étude avec un
choix de textes, une bibliographie, des illustrations. Nouvelle
édition remaniée < Poésies d'aujourd'hui, 178 >. Editions Se-
ghers Paris 1973!, ο. 19 - 20.

ἰσθηματα με τὸ ψευδώνυμο Κώστας Ἐλευθέρου,
ἀνακάλυψε θίως ἐμφανίζεται μαστὶ με τὰ ὑπόλοιπα
ποικιλὰτα τῆς Δοκιμασίας τὸ 1943. Ἐτοῖ οὐσιαστικὰ
ἀρχίσει με τὸ τὰ γόνητα τῆς ἀελαφῆς μου (1936/37)²⁷
ποὺ ἐκαταναίξει με τὸ δικαίωτο καὶ ἔντρονο ἡνδρῶς του
τὴν ἡνδρῶς γὰρ γόνητα τῆς ποίησης του Πίτου. Γρημαίνετο
με γόνητα ἀνεκδομιακῶς εἰκολες ἀμθίωα ποικιλὰτες
καὶ ἵξει με καθάρη ἡνεοικουὺς τόπος. Βαθία θίωη-
τες καταστάσεις μετὰγὰθονται ἀβίατα σε οἱοια-
στικὴ ποίησην.

Ἀελαφῆ μου, / μονάχα εἶναι ποὺ ἀνδρῶς

ν' ἀκοῦται οἱον καθόδια σου

καὶ ν' ἀκοῦται τὸ ἀφῆμὸ τῶν ἀνδρῶτων.

Κατὰ ἀπ' τοὺς θόλους τῶν ματιῶν σου / ταξίδεψε ἡ ζωνή μου.

Ἐγὼ δὲ οὐκ ἐλαφρὴ καὶ οἱοδρῶκη

τὰ δρόδια ποὺ οὐκ ἐφῆτος κι ἀμθίητος

ἔγρηπα οἱχοῦς ὀδρῶμῆνους

γὰρ τοὺς ἀσπαστοὺς ποκίους

Μοιδοζόμων / τὸ δικὸ σου οὐκαμί

κ' εἶται κρῶτοια / καὶ ἔθην οἱον γῆ.²⁸

Εἶναι τὸ τὰ γόνητα ποὺ θὰ ἀποκαλέσει τὴ γωστικὴ
ἀνακάλυψη ἀπὸ τὸν Πάλαμα: «Παράμεριζομαι,
ποίηση, γὰρ γὰρ ἀνδρῶς».²⁹

27. Βλ. καὶ Γ.Π. Ζαββῆ, «Ὁ Κανονιστικὸς ἀνθρακὸς ἡμῶς», θίου
οἱον οἱον 19, ο. 1, οἱον Γ. Ο. Μανὸ VIII, «Ἡ γωστικὴ τῶν ἔθων
θίου οἱον 19, ο. 185 ἐξ. τὸν ἵξει τὴν οἱονα τῶν ἔθων
ποικιλὰτων (εἰς Νέα ἰσθηματα) ποὺ ἀποκαίησθαι «τὴν πρῶ-
την ἀνεκδομιακὴν τῶν Πίτου οἱον γὰρ ποίησην».
28. Τὸ τὰ γόνητα τῆς ἀελαφῆς μου, Ηοιηματα Α', ο. 205 - 206.
29. Κ. Παλαμάς, Ἄπαντα, Τόμ. ΙΑ', Ἐκδόσεις [1967], ο. 167, οἱον
τὸν ἡνδρῶς ἡμῶς, Βλ. καὶ Γ. Βαλέτα, «Ὁ Παλαμάς γὰρ τὸ Πί-
του», Ἀποκάλυψη ἰσθηματα ΣΤ' (1976) 258 - 263, τῆς 32/33
καὶ Ἄντ' ἡμῶς, Β', τῆς 23 (19/7/1975) 24, τῆς τὴν οἱον τῆς
εἰρηκτικῆς ἀνθρακῆς οἱον τὸν Π. Ο. Μανὸ VIII, Η.

Ακολουθεί η Έγγραφή Συμφωνία (1937/38) φτια-
 γμένη με τον ίδιο αυτισμό εργαζομά τη χώρα του
 έδωτα. Ωστόσο, δεν φτάνει στο όριο του προη-
 γούμενου και πολλές φορές μέφτει στην εκκλήση και
 την επιτηδευση.

Το 1940 κυκλοφορεί Το έμδατηγιο του Σκεανού
 (1939 - 40). Θέματα του, από τα πιο συνηθισμένα της
 εποχής του μεσοπολέμου (δοσιμένα όπως η έων τε-
 λειος διαποδοετικό τόνο), τό ταξίδι.

Μας μένει πάντα το ταξίδι
 κ' η απέλευτη σου της θάλασσας
 η φυγή από τη στενή πραγματικότητα.

Ανοίξε τα πανιά / σήκωσε την άγκυρα
 Ήμπεδος και τα παιδιά ήμπεδων
 Άνοιξε τα πανιά / σήκωσε την άγκυρα
 Ήμπεδος κ' η άνη άσφαρτε

και φυσικά η θάλασσα, από τα πιο αγαπημένα και
 συχνά ποίετα στην ποίηση του Ρίτσου.

Άνοιξε τα πανιά, σου στη σπη, 19, σ. 176 έξ και Άλλε
 Άγριου, Η ελληνική ποίηση, Άνθολογία Γραμματολογία
 (Νεωτεροί ποιητές του μεσοπολέμου), Εκδ. Σοκόλη (1979),
 σ. 182 έξ
 30. Το έμδατηγιο του Σκεανού, Ποιήματα Α', σ. 270, 287, 281,
 262

Στον ίδιο κόβλο θα μπορούσαμε να εντάξουμε και
 την Παλιά μάχη στα σέ σέβιας έποχής (1942) (Χαρά-
 κτηλιότητα οι μουσικοί όδοι στους τίλους δών αν-
 των των ποιητών, που θα τους ανωνοσησε και
 άγροτετα). Όπως και ο πρώτος όβλες, είναι μια
 επιτοροφή στη «Μακρινή έποχή της έφηβείας», άφιε-
 ρωμένη στη μετέτα του. Θα τη χαρακτήριζα ως μα-
 κρινο πρόλογο των κατοπιών μεγάλων συνθέσεων της
 Τετατης διαστάσης.

Παράλληλα με τα παραπάνω ο Ρίτσος συνθέτει,
 από το 1935 ως το 1943, ένα κύκλο 13 ποιημάτων με τη
 γενική όνομασία Δοκιμασία. Εκδίδονται το 1943,
 εκτός από το τελευταίο Παράμονες ήλιου, που κόβεται
 από τη λογοκρισία. Το κείμενο της Δοκιμασίας είναι
 αυτό που θα μπορούσαμε να όνομασομε «ιστοριο της
 χάρης». Η ίδια άναζητηση για τη δωροφιλία, την
 αλγία, τη χάρη της ζωής, η αίσθηση των παραγγιλίων, η
 βουίλια του φώτος.

Δεν έχεις τίποτα να φοβής και δοκιμάζεις τη σιωπή
 άχνοντας όποια στη θάλασσα άχνοντας την ψυχή σου
 άξην - άξην

Ταυτόχρονα όμως υπάρχει μια βαθύτατα προχω-
 ρισμένη της έβελος, ίδως στα γράμματα την Καροχή

Α, τόδα, τόδα η καταχνιά σκεπάζει τους άγους
 οά να σκεπάζουν ένα παινο με όποιο ντίμα
 εκείνο το ίδιο παινο όταν μάς άφησε η μετέτα.³²

31. Η σάφια του γυανού φώτος, Δοκιμασία, Ποιήματα Α', σ.
 406. Είναι γράμματα χεφάνα 1939.
 32. Άνθος στα βελία προδοτεία IV (Οκτ. 1941), ό.π., σ. 434.

θανικό μέτωπο, την εξιστόρησή των σωματικών και ήθικα παλημένων στρατιωτών και το σωματικό θέ- ψητο των τυφεκίων τους «στα όπλα, στο χιόνι, στις κορυφές των βουνών, στο άχρον, ανήμερο στέγ- και ταβάνι, στη σκοτεινή άποθήκη που βγάζει στο πρσιον μένος της νύχτας ή ένα μικρό λαδοφάναρο άπο- τιομή»²⁷ συνεχίζει ή την κατοχική τραγωδία και ήν αντιστάση, τότε που «ο θάνατος περιττούσε ής στη άδση» και «άπαινον στην πεσμένη πόρτα του κάλο- καινού κουβάλαγαν τους πεθαμένους»²⁸ και τραγώ- νει ή το όργανο ένος κοινωτικά και πολιτικά και- νοόλογου κόμμου.

IV

Το όργανο αυτό είναι που τον έπαινει και τον έ- ψυχώνει στην έτοιμη σκληρή φωνή ής ήως και του έδρου του (1942 - 1955).

Το 1945, ήτα τα άκρηδουα, φέβρι άπο την Άθνα και φτάει ως ή Μακεδονία, όπου και συνε- γάζεται ή το «Ααικό θέατρο Μακεδονίας». Στην Άθνα έπιστρέφει ήτα ή ζυμφωνία ής Βαγκίτας.

Τον Ιούλιο του 1948 συλλαμβάνεται κι έσοδίζεται στη Άθνα. Το 1949 ήταφεται στη Μακεδονία και το 1950 στην Άη - Στιόνη. Νά πως τον περιγράφει

ένας συνεδριότορος του ής ήαδες έκεινες ήδες: «Δέ θυμιάται στις έφορες κάναν ήελαγο νοινή ή άννη Πι- τοο. Με τ όνομα αυτό θυμιάται κάα έναν καρτερικό συνεδριότο, ή το χαπύελο ήτα στο ήάτια, ψαρά άπια στους ψαράδες, άπρη άπια στους άπρες, χα- ήνο, έξοιωμένο ήεο στο άμείρητο νήθος των βα- οασιμένων, χωρίς ποτε ένα παρπανο να οικιάει ή να ήνη ής όμορφος του, ήν άπρη ής ήελάης του καρδίδε που ποκοβόλοσε ήνω του»²⁹

Το 1952 άπελευθερώνεται και έρχεται στην Άθνα, όπου άρχίζει στη νεοσύστατη ΕΔΑ. Το 1954 παντρεύεται ή ή γιατρο Φαίλα Γωγγιάδη και το 1955 γέννιεται ή κόρη τους Έρη (Έλενθία).

λογη, με οβρυχια οχετικά ποιήματα, τα *Σπυριδελήματα* *τραγών* (1939 - 1954).

Τα θέματα τους κοινά. Η *Σοφιστή* *αποδοκίμα* της κατοχής που δίνεται παραστατικά με εικόνας *άσπρη*-*λευκές* από τη στυφή ποσνηστακότητα, *άλλα* *ταυρό*-*χόνα* και *συνβολικές*. *Ερχεται* και *επανάχεται* ή *νύ*-*χτα* *το* *σκούρι*, ή *αφρώτα*, *ο* *θάνατος*, ή *αποπνικα* *τον* *φως*, ή *ομιλία*, *ως* και «*τα* *φωτα* *δε* *μας* *έδραν*» και «*τα* *αίτια* *δε* *λέγαν* *καλημερέα*. *Τα* *παράθυρα* *κοιτών* *κατά* *μέσα*». ⁴³ *Ακούσθαι* ή *αναχίτηση* της *χαμένης* *χαράς* της *ζωής*, ή *ποσοπάθεια* *να* *έπειρα*-*στών* *οι* *αγνιστικές* *καταστάσεις*, *να* *παράμετρον* *τα* *αίθερα*, *να* *υπερμαστούν* *οι* *τοίχοι*, *να* *ορβεί* *με* *κάθε* *τροπο* *οι* *έξοδος* *τους* *το* *φως*. *Η* *λύση* *δίνεται* *με* *την* *αύγασση*, *η* *αύγασση* *και* *το* *έγκωμιο* *της* *είναι* *τα* *επιμένα* *θέματα* *στην* *κόληση* *του*, *Ι* *δουλοδά* *δουος* *βοήθησαν* *να* *συνφιλιωθούν* *φως* *και* *άνθρωποι* *δουος*, *με* *το* *θάνατο* *τους*, *ο* *ορθάνε* *τη* *ζωή* *να* «*επαθεί* *την* *αμνηστική* *με* *ομιλίες* *και* *με* *ταμπουράκια*» ⁴⁴

Οι *θρησκείες* *των* *αγνιστών*, *των* *συνολοκισμένων*, *των* *νεκρών* *δεν* *παραμένουν* *χαμένες* *οι* *έστιδες* *για* *έναν* *αυγαστή* *κόσμο* *καλύτερο* *δυνατόνων* *την* *πρόφαση* *για* *τον* *άγωνα* *να* *καταβεί* *απτη* *η* *λύση* *της* *Ελ*-*λας* *και* *εκείνοι* *που* *θα* *σημαίνουν* *την* *ανάσταση*, *που* *δου*-*θήσαν* *να* *γίνει* *συνείδηση* *πως* «*τόντο* *το* *χώρα* *είναι* *δικο* *τους* *και* *δικο* *μας* - *δε* *μπορεί* *καμείς* *να* *μεί* *το* *πρόβλημα*» ⁴⁵

Ο *Πίτσος*, *κυρίως* *με* *τα* *μεγάλα* *ποιήματα* *Ρωμιο*-*σύνη* *και* *Η* *Κυρά* *των* *Απελάων*, *απεφείται* *προς* *το* *ελληνικό* *τοπίο* *που* *κοντά* *του* *έζησε* *τα* *φωτεινά* *δια*-*λεήματα* *των* *παθικών* *του* *χρόνων*, *άλλα* *τάχα* *με* *καινοθρία* *προσοπική*. *Το* *τοπίο* *συνήτελε* *κι* *απτό*

43. *Συμπληρωματική* 1. (1941 - 42), *Αργεντινά*, *Ποιήματα* Β', σ. 10.
44. *Ρωμιοσύνη* 1 (1945 - 47), *Αργεντινά*, *δ.α.*, σ. 59.
45. *Ο.π.*, IV, σ. 66.

Η κατοχή *δολίξει* *την* *ενασχ* *την* *επίσης* *μερίδα* *του* *και* *την* *έναντι* *με* *την* *παραπομπή*. *Στην* *κόληση* *του* *μερίδων* *ή* *εργαζόμενα* *της* *και* *ο* *θάνατος*.

Τα *νύχτα* *της* *νύχτας* *είναι* *παντα*.

Τα *ομύρια* *φωτιά* *τον* *δολίξοντα* *παντα*. *Κάνει* *κρυσ*. ⁴⁶

Τα *κοιμήτες* *με* *κοιμήνα* *καμπαναριά*, *με* *κοιμήνα* *χέρια*, *καθφωμένες* *πρότες*, *καθφωμένα* *πρόσωπα* *στα* *τμήματα* ⁴⁷

Μα *τους* *η* *αμνη* *να* *δείξει* *ένα* *καινοθρυσιο* *πρόσωπο* *καθώς* *θ'* *αυτοί* *να* *παραχύνει* *με* *δούλο*,

Τα *κάρικα* *τον* *κρεβάτιου* *επιχρησάμενα*. *Ένα* *αδερφ*-*μένο* *παρακίμο*.

Κ' *έξω* *στο* *δρόμο* *ένα* *παιδί* *που* *διαλαλεί* *τα* *πρόσωπα* *ελληνικά* *σταφύλια*. ⁴⁸

Τα *παραπάνω* *αποσπάσματα* *πρόβλεχονται* *από* *τους* *δύο* *βασικούς* *κοιμήτες* *ποιημάτων* *της* *μερίδου*, *την* *Αργεντινά* (1941/2 - 1953), *όπου* *ανάμεσα* *σε* *άλλα* *ἀνήκουν* *και* *τα* *Συμπληρωματικά*, *Τρία* *χρόνια*, *Ρωμιο*-*σύνη*, *Η* *Κυρά* *των* *Απελάων*, *Τέτατο* *χρόνια* *στο* *Ζωαίο* *Κίον*, *Το* *πρόβλημα* *κ'* *ήμεις* *κ'* *α*, *και* *της* *Μετακινήσεως* (1942 - 1949), *όπου* *ἀνήκουν* *Η* *ταφή* *του* *Όγκυθα*, *το* *Καταμνημένο* *παρακίμα* *κ'* *α*, *και* *από* *μια* *μικρότερη* *ομά*-

40. *Η* *δρόμια* *των* *αποσπασμάτων* 4. (1941-42), *Αργεντινά*, *Ποιήματα* Β', σ. 31.
41. «*Απ* *τα* *μέσα* *προς* *τα* *έξω*» *από* *το* *πρόβλημα* *της* *ενασχ* *της* *Β*, σ. 211.
42. «*Μετακινήση* *αποκρίση*» (1942) *από* *τα* *Σπυριδελήματα* *τραγών*, *Ποιήματα* Γ', σ. 25.

- 56 «Σήμερον», β.π., σ. 270
- 57. Αντιόχεια πόλις XIV (1952 - 53), Ποιήματα Β, σ. 286.
- 58. Στην ίδια περίοδο άνηκει κ' ένα μυστικογράμμα που καταγράφηκε στα Δερκιδόβια.

Η περίοδος αυτή που τόσο άσχημα ξεκίνησε και τόσο άδηντικά συνεχίστηκε τελειώνει η ένα οία-
 λήνια χάσας, το χώρο του και τη λένω τον τις κόςης
 του. το τάλανταίο λέγονος μετρούμενεται στο Πρωτο

Αρχαίς (1950 - 1960).
 ποιήματα με τις Παρεμβόεις (1946/47) και τις
 συνεχίζει πάντα να άκεται στα όλιγοστά
 όλα, 1944/47, Οι Τέροντες κ' η αγάια, 1948.⁵⁸
 άκεται στο είδος με διαλογικά ποιήματα (Τία Χο-
Πεδα άρ τον τόκο των κνταδιστών (1945) και
τά Μία γνναικά πάι στη θάλασα (1942/43) και
 την τέλη του σε νέα είδη. Έτσι γράφει δύο θετρικά, κ' κ
Παράλληλα με τα παρτώνω ο Ρίτος δοκμάζει

Τά χαδακτηριστικά της περιόδου συμπληρώνεται
 με την Αντιόχεια πόλις (1952/53), με ένα ο
 ποίημα σε 20 ενότητες. Η ποίητα κινδυνεύει από
 τα όποια χόβνια της κατοχής, τον έμπαλιον και
 όσων ακροουήσαν, όταν ο όγες τις πόδες ήταν σφι-
 γμητες οι σφάδες και ιμδοντα σε κάθε όημα έτερε
 ο τόκος μιας άνοχτης θήλας, όδενει πόος το πόος
 και γυρβεί «ν' άνοιξει τα παδάθρα πόος τη σωστή
 ιμδία του όδίζοντα».⁵⁷

Κοιμήσου, όντροπε / Είμαι κοινά σου. / Να τό χέρι μου.
Κοινά μας είναι ο ήλιος.⁵⁶
 έπιδα
 Άκούμε που μεγάλωναν τα γένια μας, τα νύχια μας κι η

Και τότε όμως η άντοχη της καρδιάς, η συντοφή-
 κόρη, η πλοκή όλων κινδύων, σταλάζον έπιδα.

- 53. Κατακτενω τροκάλι (1948 - 49), Μετακινήεις, Ποιήματα Β, σ. 253.
- 54. Τό ποτάμι κ' έμεις 7, όπου στη στήλ. 50, σ. 129.
- 55. «Οι όδες του κόου» από τον Πίρινο χόρο (1949), Τά Έπικαιδικά, σ. 266.

Άν το πιστεύατε ποτε
πδναι τόσο σκλήροι οι άνθρακοι.
Άν το πιστεύατε ποτε
νύχει τόση άντοχη η καρδιά μας.⁵⁵

θώπειν της φωνής.
 γωδίζει από ποχύ κοινά τα σην και τα πάλιν της άν-
 τόχου στη ζωή και τα δεινά των έξόλιτων. Τόρα
 όθλοια, άλλά και με την όδνηση έτερεία του σπητε-
 που καταγράφει όχι μόνο με την ποητική του ενα-
 κες της έτερείας χαράζονται πάνω στην ψυχή του.
 όβηματα του ποητή από την έξορία του. Ο έπιδα-
 ζομια. Τα πιο σκλήρα είναι όσα άναφερόνται στα
 τα πία άρ' αυτά άνηκουν στην περίοδο που έστει-
 όηται στην έπικαιδικία. Αυτό επιδραίνονται και
 Είναι φανερό ότι μεγέλο μέρος από τα ποιήματα

Ποχώπετε, ποχώπετε, άδέφια μου.
Η έπίδα τόρα είναι μεγέλη σαν την πίκρα μας.
Η έπίδα πιδνει τό μισό χόδρη του κόου κι όάοκάλρη την
καρδιά μας.⁵⁴

όειν με τη ζωή.
 για.⁵³ Τέπος και πάντα η προσημεία για έπαινον-
 όαήμα, στην καρδιά και στην έπίδα το ουχιατόμα-
 όδίζοντα στέννει άπεχιστικά. Τύπο σε κάθε
 άφωας για την έπίδωση, μέσα από τα πάλιν της. Ο
 Δέν πιδνον όμως αυτά. έργεται και η έξορία, ο

στο (1955), ένα κομμάτι εθνογλωσσολογικό, όπου ο
ρομάνος ομιλητής λέει τη ζωή.

Κοιτάει / πως τα φίλους δα, πως τρώει
κατά φωνή δε λέει μου «όχι»
έτσι καθώς με θέλει
η έρωτος και φίλους
με τα παιδιά και τ' αδελφά
δεν ανδρά / κι δα για πάντα [...]
Κοιτάει, / ποιος γέννησες έαν,
χες η μητέρα σου κ' ένω, / μητέρα ο κόπος [...]
Πως δάλατες τον κόπο, κοιτάει.⁵⁹

Στο χρονικό διάστημα, που δίστασε ως Έτακτο-
τητα και επιτομή στις δίκες (1942 - 1955) ουνεχ-
ζονται οι αναζητήσεις και οι περιστασιακές μετακινή-
σεις στην περιοχή της τέχνης, που ανακλύεται τόσα
πολλές φορές να υποταχθεί στα γεγονότα της επικαι-
ρότητας. Ομοίως και ο ποιητής παρομοιάζεται
δυσχερής και άρδουσατατότος, ενώ επιφανώς
αυτηματοπίζει ποικίλες αναστολές, έξορμές και
ερωτήσεις.

Κατά τις μετακινήσεις αυτές εγκαταλείπεται (στα
περισσότερα έργα) ο μουσικός χαρακτήρας της ποίησης
μενός πεδίου και ο λόγος ομιλούμενος με τα θέ-
ματα, γίνεται απλός, στεγνός, πολλές φορές σκληρός
Η ποιητική να γίνεται στοιχειώδη και άτακ-
τη προτιμούνται την έπιθετική πεδίο.
Ταυτόχρονα επισημαίνεται μια επιτομή στις
δίκες, ο.τι θα χαρακτηριζόταν με τον όρο «ελληνικό-
τητα» το ελληνικό κομμάτι, η ιστορία, η παράδοση,
διαφορά γάρτα στοιχεία. Η επιτομή του δημοτικού
και τον κλαστικού τραγουδιού σε όμοια έργα φρα-
σεολογικά, αντικαθίσταται σε έκφραση και μετριο-
φραση.

πνεύμα του, που, ενώ ο στόχος ο δα τα έργα της περι-
όδου είναι έπιθετικοί, αντικαθίσταται από τους δεκαε-
τάτους, όπως ήταν στην Κράση των Αμερικών,
όπου η.χ. οι έπομτες XX και XXI άπορεύονται με-
νον από δεκαετασυντάξεις.⁶⁰

Ο Πίτσος έμπνεύσεται τη λέξη του Έτα-
κτου τονίζει ότι «κάθε φορά που μια χώρα κινδυνεύει
άνο έξωτερικό κίνδυνο, από τη όραση ένων παρὰ-
των, από κατοχή, για να διατηρήσει τη φυσιογνωμία της,
καταφεύγει σε άναγνωρίσιμες από όλο τον πόρ-
φές».⁶¹ Είναι η περίπτωση που αλληγορεί και την τω-
ρινή επαναστατική επανάσταση και στην πορεία
ποδές ανιχνεύονται και περιστασιακά στοιχεία και
κίτρινα επαναστατική με το λυγισμό (όπως στα όμο-
λογα ποιήματα Ρωμάνου και Η Κράση των Αμερ-
ικών) η με δυοκοσμοπολιτιστική τέχνη, όπως η.χ.
στην Τάση του Οργάνου, το όπος όμως που κινδυνεύει
είναι από τον πόρφει να μάλιστα στον καθένα.

Και να, άδελφέ μου, που μάλιστα να κεντρικότατα

ήνοχα - ήνοχα κι άλλα

Καταλαμβάνονται τόσα - δε ηρεμίζονται περσιότερα.

Κι άδικο ένω θα γίνονται ακόμα πιο άτακτα

θα όρμωσει από τα λόγια που παύσαν το ίδιο όπος ο δαές

τις καθέδες, ο δα τα χείλη

έτσι να λέει για τα όγκα: όγκα, και τη όκαση: όκαση,

κ' έτσι που να χαμολογεί οι άλλοι και να λέει: «τίποτα

60. Συγκεκριμένες άναφορές και κοινές τόρους δα, στη μάλιστα
του Γ. Βερούδη, «Το δημοτικό τραγούδι στην ποίηση του Πί-
τσου», όπου στη σελ. 24, σ. 30 - 35. Βλ. έκδοση William V.
Spanos, «Το όπος ως λογοτεχνική τέχνη στη «Ρωμάνου» του
Πίτσου», στο συλλογικό τόμο Πίτσος, Μάστερ
για το έργο του, Αθήνα 1975, σ. 75 - 102.
61. Το Βήμα 22/10/1978, σ. 5.

πρωήματα σου φτιάχνουμε εκάτο την ώρα. Αυτό
θέλουμε και μες.
Γιατί θέλεις δεν ραγώνουμε για να ξεχωρίσουμε, αλλά φε
σαν, απ' τον κόπο
θέλεις ραγώνουμε για να αμύσουμε τον κόπο.⁶²

“Όταν βέβαια αλλάζουν οι συνθήκες που βγαλό-
γευσαν για τέτοια στάση, ο ποιητής θα σκεφτεί σε τιό
πολλώτερες συνθήκες, που θα τις συναντήσουμε στην
επιόμενη περίοδο, της ωριμότητας.”

“Η περίοδος αυτή άνοιξε μ' ένα ταξίδι του Πλάου
στη Σοβιετική Ένωση, όπου πήγαίμε ως ανταποκρι-
τής της *Αντί*. Τον ίδιο χρόνο βγαδύεται με το *Α*
Κρατικό Βραβείο Ποίησης για τη *Σονάτα του Σάμη-
νόφωτος*. Το 1958 επιστρέφεται τη Ρουμανία και τη
Βουλαγία και το 1959 πάλι τη Ρουμανία, όπου ταξί-
δύει και το 1962. Τον ίδιο χρόνο πηγαίμε στην *Ισο-*
χολοδία, όπου νοσηλεύεται σε νοσοκομείο της
“Οστράδης και γράφει το διήγημα *Ταξίδύει*
ακόμη στην Ούγγαρία, Ανατολική Γερμανία, Ρουμα-
νία πάλι. Το 1964 είναι πρόεδρος της ΕΔΑ στις
εκλογές. Το 1966 ταξίδύει στην Κούβα.
Στις 21 Αργίλιου 1967 ο Πλάους εξαγρυπύει
πάλι τις περιουσίες του και την αποχώρησιν του στην
ανθρώπινη αξιοπρέπεια με την αποδοτική του έλευ-
θέρια. Συλλαμβάνεται και εκτοπίζεται στην *Τυάο* και
έπειτα στη *Λέο*. Το 1968 μεταφέρεται στη *Σάμη* έξαι-
τίας της κακής καταστάσεως της υγείας του και περι-
οδίζεται σε «κατ' οίκον» επιτήρησιν, που θα διαρκύει
ως το 1970. Αυτό το χρόνο πηγαίμε η *Αδέλφη* του
Νίνα. Το Νοέμβριον του ίδιου χρόνου ανακηρύσσεται
μέλος της Ακαδημίας Επιστημών και Γραμμάτων του
Μαίνι.”

“Η περίοδος της ωριμότητας δεν είναι μόνο ποιο-
τικά αλλά και ποσοτικά η πιο γόνιμη. Μέσα σε 15

Χρόνια ο Πίτσος γράφει 56 ποιητικά έργα και 9 βιβλία έκδοσει). Είναι τα ποιήματα που περιέχει μέτρος του Β' τόμου, σχεδόν όλος ο Γ' τόμος, ολόκληρος ο Δ', η Τεταρτη διάταξη, τα πιασμένα στην παράνομη και κερδική και κορυφαία θέση στην παράνομη παραγωγή κατέχουν τα ποιήματα της Τεταρτης διαστασης. 16 μεγαλύτερες ή μικρότερες ποιητικές συλλογές, γράμματα από το 1956 (Η Σόντα του Σελήνιου ως το 1971/72 (Η έπιστολή της Ιφύγε- νεας).

Το παράθετο στα 1959 δικαιολογεί την εισαγωγική του θέση με το θέμα του - ο ποιητής, τόσα που εδραζονται στη θέση του βίου του, επιβάλλει στην ιστορία - χρόνο από πια συνεκτι- πένη, κρυφά γράμματα στην ιστορία - χρόνο η κίνηση από τη διαπομπή μεσα στην ιστορία - χρόνο ποίηση του.

Τι παράνομο λοιπόν μπορεί να χωράει στο παράθετο; Αν θές το μισοποιήσι και, όπως είναι να κοιτάξεις έξω, μπορείς μες απ' τα ελάτια να παρκαλουθεις άβυστος αβυστρικές σκιές του όρθου, ο ένα χρόνο πια και διακρίσεις, με τον πλάσμο πιας μελέτης άποστασης; Ένω όλα αυτά διαδοματίζονται κάτω απ' τα μάτια σου, ένα μέτρο πια πλάσ.

Δίκαια και σωστά άνοιγει τη θέα στην Τεταρτη Ση Σόντα του Σελήνιου (1956), την πια διάταξη.

63. Το παράθετο, Τεταρτη διάταξη, σ. 18.
64. Για τη Σόντα 64. Κ. Τονοβή, Πάνης Πίτσος. Πόδες ση- μαιώσεις στο έργο του. Α' Η Σόντα του Σελήνιου. Οταν

μοναχική από τις συνθέσεις του τόμου (και όχι βέβαια για τον τίτλο της), πια ήλικωμένη γυναικία υπηρετεί στα κινώμα, πιαζει ο ένας νέο μέσο σε άριστοφύρα μελαγχολική.

Δίχτυνη είναι η άποψη του από το συνολήμα της φθορας και της μοναχίας.

Το έργο η όσα πια είναι περασμένη. Αφροί με, πια τόσα χρόνια, μέρες και νύχτες και πορφυρά μεντή- ρια, έπεινα μόνη.

άνεδοτη [...]
γδαφοντας ένδοξους στίχους στα λόγια του έσού, στίχους που, σε διαβάται, σε μετρώνα σε χαζεύωνοι σε άσηματο μάθημαδο

πλά απ' τη ζωή σου και τη ζωή σου, πλά πια, πλά φταίνε.

η άποψη του από την ήπιση βία για την άποψη της πλοήθης

μοναχία που δεν έγω να τα όσω - όχι, τα όνω - πάντως μοναχία που δεν έγω να τα όσω - όχι, τα όνω - πάντως Αφροί με νάθω μαζί σου.⁶⁵

η προορβία για κάποια έπινασμένη με τη ζωή και τους ένδοξους, που όπως να πει. Στη Χειμερηνή διάταξη (1957) όβεται η πια με το χρόνο και τη φθορά, κερδικό ποίηο σε όλη την Τεταρτη διάταξη.

έρχεται ο έπος. Η έπεινα <Μελέτες για τον Πάνη Πίτσος, σ. 3>. Κέδρος 1979, σ. 43 - 78.
65. Η Σόντα του Σελήνιου. Τεταρτη διάταξη, σ. 48, 51.

καταστάσεις και που θα δαρίσει τους στείλους άπολο-
λους.

Μη πάλι ο Γοκίος του θένου έταν παδων μέσα σ' αυτη τη
διαφάνεια
απο ενας κανον αναρροφος κοβφιος ακαταβέλονος πδός τά
μέσα

κ' έρω έμουν μέσα σ' αυτών, ένω άπο πάλω μου
έστρεπε πάλω ο πέρνιος κωνος του θένου, και δέν μπο-
ρούσα
να τον ακάψω κι αυτών για να κινουήται πδός τά πάλω
κι αυτε πάλι να δρω να αυέσω άρ' ένω

Ταυτόχρονα διακρίνεται το έκτελημα μιας άλλης
λέξις που έχει βυβαί λόγια το πούδου
Ετών Ούεση (1962 - 66) και το Φιλοκρήτη (1963

άνθρωπο και ο προορισμός του άλλου όρου να γι' αυ-
τόν

Αντίστοιχος, να - δέν το μπορω ναύ λείπει η αναλογία
έκτειν η καταστάτην με το τονιο, την άδα, με τα πδάρματα
και με τα λεγόμενα - όχι λυγισμα, - αυέτομος
μεροστά σδων προορισμό του οι άλλου μου έτασαν. Πώς
γίνεται

οι άλλοι να όδίζονιν λίγο - λίγο τη μορφή μας, να μας την
επιβάλλουν
κ' έτσι να το δεχόμεστε; Πώς γίνεται η' άλλαγια νηματα
κατατων όικων μας στήμων να μας όφείλουν

68. Κάτω άρ' τον Γοκίο του θένου, ό.κ., σ. 150.
69. Για το Φιλοκρήτη 6λ, το δίγαλο του Πήτερος Μήλων, Άντιθιον
και άνθεση στην ποίηση του Γιάννη Ρίτου <Μελέτες για τον
Γιάννη Ρίτου, ό.κ., Κόβρος 1980.

Κι όμως παρ' όλης της προσηλάξεις
- τους κ' ο σκόθος κέναν τη δουλειά τους -
τη γαλήνη αυλον τονους - τονους, τα παρωπδία τδώνη-

αυ,
παρά να πδωσάσει κ' ένα μόνο άρ' τα αμφοσπαδία του
που τον εκκλιπαρουν, τον άκαταβέλο, τον πδωσάσε
να κληθεί, να ζήσει, να ένεργησει, έτσι και μέσα στο τδω-
γούδι,
να κληθεί παρακινώμενος στο χορό τά μέρια του φώτος και

Και τούτος ο άνθρωπος, που λείπει,
θα προτιμώσε να τον πείρε αποκρήτη, κι άκόμη κατεργάδη,
παρά να πδωσάσει κ' ένα μόνο άρ' τα αμφοσπαδία του
που τον εκκλιπαρουν, τον άκαταβέλο, τον πδωσάσε

να κληθεί παρακινώμενος στο χορό τά μέρια του φώτος και
τη ζωή μας,
συνήζοντας, όου μπορει, άντια και δέντα, σκέρπεις, όη-
ματα, νερά και χείρα.

Η παντοδύναμη φθόγγος και χόδου («ο τάλαντιος
πύλατος πικρούος») ⁶⁷ είναι το κεντρικό θέμα και στο
Χροκικό (1952) παράλλαγα με την αίσθηση της γλή-

σπιδής του χόδου. Έδώ έχουμε και την πδωπή ταδου-
σία του άρχαίου κόουου στην Τεσάρη διάσταση του
στα έποίητα ποιήματα γίνεται όμοια
«Το Νέο άρτι (1959) και στα Κάτω άρ' τον Γοκίο
του θένου (1960) αντελείται πάλι η όμοια κή ήχοση»

του παρόντος με το παρελθόν. Και στα όνα αυτα ποιη-
ματα άλλωστε με βιαιονικτικό τρόπο και άλλωστε έκα-
θαρά δίνεται η άναπόδεκτη παρακλή άλλα και η γλή-
τη ένος πανάρχαιου ποιητή, που πδέρπει δέματα
να παραγγιλάσει με σβύχρονες πδός τον ποιητή

66. Χρωσδώνη διαφάνεια, ό.κ., σ. 25, 29.
67. Χροκικό, ό.κ., σ. 35.

δωκλήρη το χρέος και σκοτεινόν, γρηγόρον
σαν κακίστατα ἀπ' τὸ κεφάλαι ὅς τὰ πόδια μας, σκεταζόντας
δωκλήρη τὸ πρῶτον μας και τὰ χρέια μας, ὅπου ἀποβ-
εἶνα ἄγνωστο μαχαίρι - δάδελα ἄγνωστο - και να φαιέται
με τὴ σκληρῆ του λάμπη εἶνα τοιο, ὅχι δικό μας

Ἡ ἀντίθεση ὅχι ἀντίθετα ἀπὸν κοινωτικὴ ἢ ἀλλή-
ἀναγκαστικὰ και ἀπὸν τὴν ἐλευθερία τοῦ ἀπο-
μου.

Τὶ θέλουν ἀπὸ μένα; «Εκδίκηση, Εκδίκηση», φωνάζουν.
«Ἄς τὴν πρῶτον λοιπὸν μοναχοὶ τοῦς, μὴ κ' ἡ ἐκδίκηση
τοῦς τρέφει.
Δὲ θέλω μὴ να τὴν ἀκούω. Δὲν τὸ ἀνεύμαι. Κανεὺς
δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα να ἐξουσιάζει τὰ μάτια μου, τὸ στόμα
μου, τὰ χρέια μου,

τοῦτα τὰ πόδια μου ποὺ πατάει τὴ γῆ.⁷⁰
Ἔδω ὁ ποιητὴς μὴ ἀπὸ ὄνομα τῆς χαμένης και
πτημένης γενιάς.

Μήτε μὴν ἀπα δὲν ἔλαχε δικη μας, πλῆθύνοντας
τὰ χρέη και τίς ἀποθήκες ἄλλων⁷¹
και ἔγνα να πᾶσει πῶς ὅσα τοῦ ἐκάλειαν ἡ ἀκόνη και
να τὰ υποκλήσει.
Τελικὰ ὁ ἦσος ὑποχρῶσει ἀπὸν ἀναγκαστικὰ ἢ
μᾶλλον θυοίσει ὁ αὐτὴν τὴν ἀπόλην, ἐλευθερία τοῦ
και ἐβεγεί σσημῶνα με τὴ ποίση τοῦ ὅχι δηλώνοντας
ἔμποση, ἀλλὰ ἀναγνωρίζοντας τὸν προορισμὸ τοῦ
και καταφασκόντας.

70. Οἰδότης, Τεταρτὴ διάσταση, α. 74 - 75, 80.
71. Φιλολογία, β. κ., α. 247.

«Ἄς, μὴ τελευτήσια ποῦδα, να σὸν φιλῶν τὸ χυμώδη σου,
ὅσο ἔχω ἀκόνη χεῖλη. Πᾶσι τῶσα. Ἀναγνωρίζω τὴ ποίση
μου. Πᾶσι.⁷²

«Ὅσα ἀπὸ χυμῶς να δέχεται τὸ πρῶτον τοῦ
ὀμοιωμένου πρῶτον ἀν και γινώσκεις πῶς ὅσα-
ὀρικὰ δὲν βιάζεται νικη.

τοῦ ὅς κερταῖος
τὴν ὄραση νικη, και τὴν ἰδὸν (ὅπως εἶπες),
τὴ γωνίαν ἀπὸ τὴν πλάση και τῶσα τῶσα δὲν βιάζεται
καταμὴ νικη.⁷³

ἡ ἀκόνη πῶς νικῶ, τὸ τὶ εἶδος νικῶς βιάζου.
Στὴν Πεσοφῶνη (1965 - 70) ἡ βραση ὀρος ἀ-
λούς πᾶσει ὅς τὴν κληρὴ ἀπόλην. Δὲν ἔχεις πᾶ
τῶσα δικὰ σου. οἱ φίλοι, τὰ δάκρυα, τὸ ὄνομα σου
ὅσα εἶναι ἔγνα. ὅς και τὸ φῶς, πᾶσι δίκως τὸν δὲν
πρῶτον πᾶσι να ἔγναις.

Τοῦτο τὸ φῶς τὸ ἀνατᾶσῶμα, ὄρατος. Τῶσα τῶς κερτα-
ves.
Μεγάλο, ἀμείλιχτο, ἐχθρικό κατακατά. Ὁ ἦσος
ὁδῶσει
Ἐκείνος; τὸ σκεπὴ τοῦ; Ἡ ἠντέα; Καθένας
γὰ κάποιον δικὸν τοῦ σκοπὸ ποὺ με ἀποδα και ποὺ ἐγὼ δὲν
τόν ἔγω.⁷⁴

Στὸν ἐπὶ ἄλογο ὁ ποιητὴς προσπαθεῖ να ἀμύδανει ἢ

72. Οἰδότης, β. κ., α. 89.
73. Φιλολογία, β. κ., α. 261.
74. Πεσοφῶνη, β. κ., α. 201.

πύλων να αναρτήσει τα παραπάνω και να συμπληρω-

θεί με τη συν και το πως
Η (1966, 1971) παραινεί τη φθορά, τη

μοναχία, την παθητική κίνηση, τη χεωκομία της

επιπέδου ο' ένα παραλληλό με τη «Σοφία» θεία

Εδώ πέρα

ο χρόνος είναι άγρος· τίποτα πια δεν έρχεται ή δε φεύγει,

εκτός απ' τη συνθηματική αυτή φθορά στο έδαφος των επί-

στά καθόλου της στήλης, στα πατώματα, στις οκλάες,

στος σοβάδες, στα ακτή, στις κορυφές, στους γείφους -

αδρή φθορά, με σωματική ακουσία, ποικιλιακή στα χείλια

και στα πρόσωπα. 75

Ταυτόχρονα ξετυλίγεται ένα κατηγορη έναντια σε

κάθε λογής ηθικόλογος και άπολητος νοοτροπίας

αποπλάτωση

Ο Αγαθών (1966 - 70) κορυφαίος, έσοθε-

ωπύβος, καθόλου τη ματαιότητα του να προσημαθείς

να ξεσφαλίσες με άσπληστον στο τους άλλους.

Πως άφησες τις άδες μας και χείρην, παρχίζοντας

άνοητα

να ξεσφαλίσουμε με θέση στην αντίληψη των άλλων

άφηνεται στα χείρα της πόδας και θαύσει προς το

χαιτό που ήδη τον διαισθάνεται.
Πότι με το στο λουτρόνι
όλοτα τα φύλλα της μηδίας να εκτελούν στο νερό και τη
πρησμένη πρόσωπα
των άτων ν' άνεδαλουν στο τάβαν, να σπυθώνται στο
φύλλην, Ακρίην

75, Ιστορία, ά.π., σ. 207.

ως και την όσα του θάνατον μου διακρίτω περίου

1. | Στο λουτρό, στο λουτρό, |
θα κρυφάει το νερό, θα χει κρυφάει, Πηγάδι, Έσθ ήελε

- δε χερσάσεται, Επιπέδης, - Έλα. 76

Ο Αίας (1967 - 69) πάλι αίσθάνεται έσοθεωμή-

νος γιατί όλοι θαύλίζονται σ' αυτόν, τον έγκωμιάζον.

Ενώ ταυτόχρονα τον υπονομίζουν:

Να φυλάχεις από τι, και με τι εδάτος; Δέ με λυσιάνει οί

Τίπως -

τίποτα ο φόβος δεν είναι του έχθρου μαρτυρά στο φόβο του

φύλου

και έπει τις κρυφές πάλιές κ' έχει σημάδεται. 77

Τέλικά ή σπυκθουση με το περιβάλλον του τον όδη-

ζει στον άσπληστον

2η Χρυσόθεη (1967 - 70) έμπανίζεται ο μέσος

άνθρωπος που-εί παντα στο περιβάλλον των ούμων.

Πως έγνε και με θρησθήκαν; Εμένα κανένας ποτέ δε με

θύματα, Κανένας

ποτέ δε με ποσέζε

τοχι συμπιέζεται τη μορφα των άλλων άφανής, άλλα

και πτω λοοφορημένος και γι αυτό ίκανος να έμδα-

θίνει στη ποη των γεγονότων, να άκοσάει, τη ποη
των προσηματών, να συμπιαιώθει τέλος με το χρόνο, τη
φθορά, το θάνατο και ίσως να τα υπερέθει.

76, Άγαθών, ά.π., σ. 61, 62, 68.

77, Αίας, ά.π., σ. 236.

78, Χρυσόθεη, ά.π., σ. 161.

οτις προηγούμενες συνθέσεις. Και εδώ ο ποιητής αφι-
νει ένα περιβώδιο ανοιχτό στην ελπίδα.

Τους ήλιος οι δυο που γινώσκουμε ότι καμιά ταχυποδία δεν
παράγει στον κόσμο,
τους, γι' αυτό ακριβώς, ήλιος οι δυο (ζωα και πόδια ο κα-
θώς) θύλας
να κατορθώσουμε και πάλι να ταχυποδηήσουμε κ' τους να
καδηγηθούμε⁸¹

Τόν τόπο καλείει το ποίημα. Όταν έρχεται ο ήλιος,
γυμνίμενο το 1958. Κι εδώ το θέμα δικαιολογεί την
επιλογική τοποθέτηση. Ο ποιητής προσαρτάει να συψ-
φιλώσθαι με το χρονο και να τον υπερέβαι.

Η στιγμή δεν είναι πια ένα κέλευσμα
πια το κέντρο μιας έκτασης η άκριση περιπέδεια
πέρα απ' τα όρια και τον όριζοντα, πλω απ' το γέγ και το
αδύο, πέρα απ' το χρονο, ο άλο το χρονο
τον πεθαίνο και τον άγλυνο

να συμπληώσθαι με την ιδέα του θανάτου.

Είναι πάντα μια γέννηση, - έλεγε ο Έβος -
κι ο θάνατος πια προόθεον, όχι άφαισον, Τίποτα δε γίνε-
ται.

Αποδέχεται πια διαφορετική προσοτική και να
υπεβλέπει τα μέσα που μπορούν να πετύχουν αυτή τη
συμφιλίωση και την υπερέβαση.

Κ' είναι σαν μια έξοδος απ' το χρονο, σαν καθήλων του
χρόνου, σαν καταδύση του

Κ' η αόριστη τονη η έσασια, κάποιος άδες,
πως τίποτα δε γάρηκε - δε γάρηται τίποτα. - Άκούτε,⁸²

(Η Έλενη (1970) είναι η προέκταση ως τα έσχατα
του κλήματος της «ζωντας». Η φθόγα, η μοναξιά, η
προέγγιση του θανάτου. Η πνήση είναι έθωση και
έλογητική. Η ζωή μονότονη. «ως κ' οι εφημερίδες
ιδίως στο σχήμα, στο μέγεθος, στους τίτλους»⁸⁰ (διδ-
φνος ο υπαινιγμός για τη δικτατορία).

Όλα πια είναι δίχως σκοπό. οι άλλοι δε περτά-
ζουν και ου απομεινέσαι αυχώς με την άπουσία,
το κενό, τη φθόγα, το θάνατο. Στο τέλος επιγείρεται η
άση αυτών των νοσηρών καταστάσεων και η πορεία
προς μια διέξοδο.

Με την επιτομοψη της Ισχυρίας (1971 - 72)
καίει ο κύκλος. Μορφοποιεί να ποίησε τους έδω ου-
λοπιλούνται όλα τα παρταύω: η θέληση που ουγ-
κροβείται με την αναγκαιότητα και που τάλκα πτοχώ-
del.

Να μας, έδω,

νικητές τάχα (νικημένοι) έχοντας φέρει ο πέδας
ένα «μεγάλο σκοπό» που δεν τον θέσαμε ήλιος στον έαυτο
μας

η άποξένωση και η μοναξιά.

Τί ποιο, θε μου, και ένοι και δάν την καινοτητα της μορ-
φας μας

η άλλοτριωση, η εμπειράγγεση από τους άλλους,
φθόγα, η ματαιότητα κ' ά καταστάσεις που τις είδαμε

96. "Όταν έρχεται ο έβρος, δ.π., σ. 297, 307, 308.

"Ένας άκολλη συνθετικός κβίκος είναι η αβήρηνη παρονοσία των άναμνηστών από την παλιή και έφη-

έχουν την ίδια ήακία - την ήακία μας - ο ήβρος κι ο ήλιος
κι αυτό τό φως δέν είναι καθόλου αντικαταστασιμός
μα τό δακί μας φως φιλτραρισμένο μέσα άκ' άλους τους θάνατους."

και νιόσουν την ονεία της ζωής και της θηλιουδής, όποτε και ο θάνατος γίνεται πηγή ζωής.

Ολα δικά μας, - είτε ο έβρος, - Όλα του κόσμου τούτου - και τούς νεκρούς μας τούς κοινάγαμε μέσα μας - ζωής ο ήβρος να στενέει, ζωής να διαδραματίζει - ουσήλιος η ζωή τους άκ' τις θαβεις στες και τις έφθιες ή ζωή τους ζωής, τη δική μας άκεία μες στον ήλιο

και όσοι άποκρίθουν πάλι ή άπογνώσια και σκίθουν δημιουργικά πάνω από τό παράβολο.
Σάν θνηθούμε, είτε ποτέ δέν έχει περάσει ή ώρα άπ' τον ποί θνηθότε

Η παρονοσία του ήβρου μες στην Τέτατη δια-
σταση είναι ουσής και έσοφθενωτική, την προβάλλει άλλωστε ο ήλιος του τοίχου. Ο ήβρος είναι μινωδένιος, ανωτάχχει και προκάλει τη φθορά και τό θάνατο, άναίθωνει όσους δέν σπυδαίσιζον μαζί του. Μόνο η νύχτη προγει να τον άντιπαιθεί.

διαλέγει, άνεξάρτητα από τό τίμημα που θα πληρώσει, η σπυριόχη.

95. Βλ. Γ. Βεκουθί στην Έκταμή, δ.π., τόν ίδιον, «Άντιβιογία-
φία, ήβρος και ίατρογία από έργο τού Γ. Ρίτσου», όπου στη σελ. 88, ο. 35 και Γ. Βιεν, «Ο Μήθος στα Νεοελληνικά Γράμματα και ο «Φυλακτήρις» τού Γιάννη Ρίτσου», όπου στη σελ. 88, ο. 68 (και στις δύο έκδόσεις).

της «Ο κύβος των μυθολογικών ποικιλιών τού Γιάννη Ρί-
τσου», όπου στη σελ. 88, ο. 5, έστρέφοντας τα ποικίλα άπό
διεφοδερική σκοπιά, τόν έργο που είναι διατημένα, άναφε-
ται σε είδη έστρέβα - τό μυθολογικό - ίατρογικό ένοχόδο, την
προσωπική βνήμη της έταχής της και της ήακίας του ποικίλη
και τα σβήχονα κοινωτικά προβάλλονται. Ηβρα και Γ. Βε-
κουθί, «Άντιβιογίαφία, ήβρος και ίατρογία από έργο τού Γ.
Ρίτσου», όπου στη σελ. 88 και τόν ίδιον στην Έκταμή, όπου
στη σελ. 2, ο. 20.

Ενα δεύτερο έστρέβο, διαχρονικό, είναι εκείνο που όδίζει την παλαιόθεν ήβρα τους, άφου τό όσα
έγιναν από σπυκερμημένο τόπο και ήβρο είναι δύνα-
τον να έπαναληθθούν και άφου πάντα θα έπαύθουν
άνθρωποι που θα παλεύουν με τό θάνατο, την άραχμή-
τεση, άκ' ήβρα, η διαίτηση των έστρέβων
απλήρη ή σπυριόχη, Ομοσθήποτε ο ποικίλος τεάκτα

ήβρο, οί άνακαταστάεις και οί διεφοδοποιή-
σεις στο ήβρο, που είναι ταγήμενος ο ποικίλος, τού δη-
μιουργών άνάλογες ανειδησιακές άντιδράεις.
Πρέπει να παραδεχθούμε ότι η καινοσύνη φάση στην
ποίηση του, όπου βασικό πόλο παίζει η έξοδωκόποιηση
και η έέταση και άνάληση της άνθρωπίνης σπυριό-
φθορας και προσωπικότητας, όφειλάται κατά ένα με-

1946 1956 η 1940 - 1950
του έγικου ποίητου με τα χρόνια 1936 - 1946 και
τό σπυριόχικό παδαλληγισμό της ηυβικής δεκατίας
κοινωνικής τού έναής και ποίυ σματα έχουν τον ίοει
έταξε ο ποικίλος άπό τη σκοπιά της ποικίλης και
μαρική του έσηείται άπό τό όσα έσηοι, είδε και

97. Βλ. τή σελ. 94.
98. Τα έτη: *Οι ψευδοί* κ. η *Βάσσα* (1958), *Το χροκότων* (1960), *Το όνειρο της φιλίας* και *οι γυναίκες* (1962), *Θρήνος του Μάν* (1963), *Τελεσίαι* (1964 - 71), *Ματαρφόδες* (1967), *Ο άφαντος της Μήλας* (1969).

δικοί ήλκτα του ποιητή και κυρίως από την εικόνη-
λέση και τον περιπό της. Η παρομοία της
ηθέρας, ο θαύος του πατέρα, ο πόθος των
αδάφων, τα οικεία αντικείμενα του οριζών, διάφορα
λεγόμενα και περιστατικά, οικολογικές συνθήκες,
μικροπεριβάδια έρχονται και έναρμόζονται στους
στίχους των ποιημάτων αυτών καθώς αναδεικνύται με
τον όρχατο των *Αιολίων*. Έναρμόζονται έτσι στη
συνείδηση του ποιητή η αυθεντική αντίστοιχία μυστι-
κού και ουσχόρου κόσμου.
Τις άρτη την *Τετατή διάσταση* απάνηεται ένας
ομηαντικός άδριθός ποιημάτων που άλλο - που θι-
γών τα ίδια θέματα: η πορεία, ην κόρη και το
κενό των καθήκων στίχων, την άσχημον του
χάηλου προσώπου, το χόρο, η φθορά, τα βάστα, το
δύλημα για την εριχόνη άσχημα στη ποίηση και τη
δόση. Η *Τεχνη* τους παρόμοια. η ένας μελόος πο-
λόλος παρομοιώνος από τα λωοτα πείρα σόχλια η
ένα παρόμοιο ποίημα με παρόμοιας συνήως στί-
χους, που πολύ αντιστοιχεί τη ποφή του παρόμοιου,
Αναφέρος τους κύκλους ποιημάτων *Προσέδια* (1954
- 60), *Τεχνική δοκιμή* (1956 - 59) - είναι χαρακτηριστι-
κοί οι τίτλοι - την *Χόδια* (1957 - 58), τον *Αποχάθε-
τισμό*, γράμημένο από 1957 για το θάνατο του *Άδθε-
ντιου*, τον *Όδηγό του άσπυδός* (1958), το *Φάροφ*-
γασκα (1958), τη *Τεφρα* (1959), για άπο τα μένα
πρόσεγγιση της ποίησης και της οδούς του Πίρου,
κ.ά.

99. «Αυθισμός» από το *Μικρό άψέσμα*, *Ποιήματα Δ'*, σ. 153.

δέν είναι παρά έκτενεις ηολόγοι ηοιδωοήλκοι σε
περισσότερα και άπο η διάσταση του λόγου
έξασθενεί τη σώνση.
Το ίδιο θέμα φτάνει στην ποίηση και ποσο-
τακή κορνήση η σπλησική άγλυόοτιχων ποιημάτων
(13 σόλλογες με σώνση, πυκνά, γακωνικά ποιήματα
και 2 με τραγούδια). *Οι Άοκήοις* (1950 - 60) έρχο-
νται άρτη την ποδηγοήσην περλοδο δίνοντας στήλη-
τυπα και άποκρυστάλλωμένες εικόνες με σπλη άνα-
φορά στα οικεία θέματα και με άλλοιες ποοεκτάοις.
Το *Θερινό φροντιστήριο* (1953 - 64) ποοοφέρει ψη-
ματα από τη θηρία του ποιητή στο έλληνικό κάλο-
κάρι. Παράλληλα γράφει το *Μικρό άψέσμα* (1960 -
65) στη σόδη της λυρικής του και τη δόοια της
κόρης του. ην άνακωχή και χαάκωση, ηα ποίηση
«έψηδη, γερτή, άπεδοκερτή»,⁹⁹ ο ένα περλοάλλον
φωτεινό και άερο.
Από το 1957 άς το 1965 γράφει δύο σείες ποίη-
μάτων με τίτλο *Ματρυές*. Έδω, όπως και σε όλο-
κάλην τη παρδα σεία των σώνσηων ποιημάτων, που
άρχίζε άπο τις *Σημειώσεις στα περλοά του χόουο*
(1938 - 41) και σονεχίζεαι άς τις θέρες ηας, ο ποιη-
της διαλέγει με τα παλάματα τα κοίνα και καθήσε-
θίνα και ηας ηεταδίδει τις παρτυρίες τους.
Έτσι, *Χόεις έπλοη*, άσωνάηητα, άντικειμενικά, άποκα-
γασκα,
η άπο ην άσχημον διακοοηηηική άεστο-
λοήηα,
η άπο ην κερνήτην δεκτικότητα ενός άοκοπου καθέφτη
που έσπώηει άντόοτα (οά η άποκλάηηη ή οά ην σπ-
νήση)
το στίχον, καθήμεθινά θέηηα του κόσμου. Κ' ίσως έτσι

να περιπέσει για να μην επανέλθει ή για άλλων λόγων.¹⁰⁰

«Πάντως, όπως και να είναι, τα νοσήματα (όσο κι αν κάποτε μοιάζουν με παραδόξολογίες – και το θέλουν), είναι πραγματικά μαρτυρίες μιας εμπειρίας τόσο γενικής, όσο και ειδικής (γενικής, όσον αφορά την προβληματική της καταγωγής, του προορισμού, της θέσης του άθροψου που μέσα στον κόσμο κι αντίκρου στο θάνατο, και των άθροψων σχέσεων μέσα στον ιστορικοκοινωνικό χώρο και χρόνο και ειδικής, όσον αφορά την τέχνη και την τέχνη τους, αν είναι ταυτόσημο αλλά και ιδιαιτερο χώρο μιας κοινωνικής και ερωτολογικής έρευνας και έκφρασης)».¹⁰¹

Τα νοσήματα αυτά πολλές φορές δεν μένουν στη στήλιαία άρτεκνών, αλλά προσπαθούν να άρχισουν να υποπέσει και αυτά, να προσέξουν, να νοθεύσουν, στο βάθος βέβαια που έτιθέται ή ποίηση.

Η πυκνή και περιεκτική αυτή ποίηση άποκτά μια νέα διάσταση από το 1967. Στις συλλογές που γράφονται από τότε (Ο τοίχος μέσα στον καθέφτη (1967 - 71), Πέρες, Επαναλήψεις, Κινηλώματα (1968 - 69), Χειρονομίες (1969 - 70), Διάδρομος και οκλάα (1970), Νόσεις (1970 - 71), Θυμός και Κάτοψη (1971)) ο άνακτικος άποψάσει τις πρόσσεις της δικτατορίας και την ύποψη.

Μαρτυρίες πάντα το θεμάμετο του τόχου.
Άλλοι με τους άθρους κήνω ή ζεταίνται.

100. «Συμπλήματα έβελώνης κι άνωέσης» από τις Άοκούς. Ποήματα Γ', σ. 442.
101. «Σάν εισαγωγή στις Μαρτυρίες», όκον στη σπη. Γ, σ. 98 - 99.

«Όταν, μία μέρα, το θεμάμετο έσπασε, τάχα – όέν ή έτερε μία ποτε να ζεταίνεται και ποτε να κήνω. Χάτω, από πάτωμα, έτρεχαν τα άταγονία του πόδαγγόου ή ή με μια άκαήνη, άπαδάδελη, έρομηρή έαυθεία.¹⁰²

Και τότε πάλι, μέσα σ' αυτήν την άτιθόσητα σπεχίεται ο δικόλος ή τα πράγματα και άπεβαίει και ο θάνατος.

Άόξια, με χοντρή βάλνα, με χοντρή κάσση, άόδει τα κομπιά στο σασκάκι του. Μιάει πονίχος;

Έφους το ψήμ σου; κοηήθηκες ήσυχ;
Μαθεές να μάθεις; ν' άράδεις το χέρι σου;
θιπήθηκες να κοιήσεις άπ' το μαδάβου;

Ζητολάδες στο χτίσημα της πόδας;

Άν είναι ο θάνατος πάντοτε – όεπτερος είναι.
Η έαυθεία πάντοτε είναι ποδήμ.¹⁰³

Στα ίδια νοσήματα και κνήος στις Μαρτυρίες Β και τις Επαναλήψεις σπεχίεται ή παγονία του άθ-χάτου κόσμου, ήθου και έσοθίας, όοηεν είτε ή έών τόπο του κάδου είτε ή τους άναγονόους της Τεταής όίστασης.

Έως τα ύπεραίσια στοιχεία, που ύπάρχουν σε μεγάλυτερή όύχωνία ο αυτές τις συλλογές, ής όόλων στη έρήμεν ή έπαιτη μελόου.

102. Άπό τις Νόσεις (1970), Ποήματα Δ', σ. 223.
103. «Τά σπυρίδση» από το Διάδρομος και οκλάα, Κέρος (1973), σ. 33.

Τό 1972 του άρνεύεται τό βραβείο ποιητής της Μτιενάε του Κνοκκε - Le Zout στο Βέλγιο. Τό 1974 τό βραβείο Δημητρώφ, τό όμοιο παραλαμβάνει τό 1975 στη Ζόφια. Τόν ίδιο χρόνο άνακηρύσσεται έπί- τής διδάκτωρ του Παυερ. Θεωσάοονικης και του άρνεύεται τό γαλλικό βραβείο ποιητής «Alfred de Vigny». Τό 1976 τά παλικά βραβεία «Αίτια - Ταο- τίνα» και «Ζεργείο Μτιενάετς». Τό 1977 τό βραβείο Άένιν για την Είσην και γίνεται μέλος της Ακαδη- μίας Μαγγαγιέ στη Ταλλία. Τό 1978 άνακηρύσσεται έπίτιμος διδάκτωρ των Γουμπατων του Παυ. του Μτιενιγγαμ στην Αγγλία και τό 1979 γέ την ειδικά- για των έδδομηγνέχδων του άρνεύεται τό κγατικό παραοήμο του άνωτατου Ζοβίερ.

Είαι φυσικό να μην έχουε να ποηε πολλα για μια περίοδο του βίοικεται «έν έξέλιξη». Σ' αυτήν ουναντίε στοιχία και θέματα από παλιότερους κβ- κάους. Έτσι π.χ. ό "Χίνοε και θρηνοε για την Κάρδο (1974) είαι γδαμηένος σε παραδοοιακό στιχο (τό ίδιο και τά 18 λιανοταγλνυα της προηγούμενης περι- όδου), οι Μονεβδαμνίσοεε (1975) όλίζον για νέα έπιτοδοφή στις όλίες και ταυτόχδονα στις ηνίηες των παιδικών του χρόνων και ή Φαίόρα (1974 - 75) είαι της διαοοίης. Ιδία είαι τεχνικά μεζα όχόνα, ηονόλογοε

Το πιο πρόσφατο γράφημα ποίησης, από όσα έχουν δημοσιευθεί, είναι Το ρεαλισμός αποτοπύλημα, γράφημα από 1971. Το έργο αυτό ποίησης (περίπου 50 σελίδες) αποτελεί τον απολογισμό της ζωής και του έργου του ποιητή με εφημερίκη αναφορά στους πνευματικούς πατέρες και διακόνους του και στα επί-παιρτικά αγωνιστικά γεγονότα της ζωής του.

Στο έργο του (1981) κυριαρχούν τα βιβλία Τα βιβλία, που περιέχει τρεις διαφορετικές σε μορφή και έκταση συλλογές (Μικρή σουτα σε κόκκινο με-ζόν, Τηλέφωνο, Ζαρκιός λόφος) γράφτηκες το 1980 και το 1981. Με το βιβλίο αυτό η εδωτική δικτατορία της ποίησης του Ρίτσου - νέες εκδόσεις και σε προσηλωμένα ποιήματα - γίνεται πιο άπλη και εύνοη.

110. Τάχα έχουν προοίτι τα Μονόχορα (1979) και η Διαφω-νεία (1977 - 78).

Η πρώτη ποιητική περίοδος του συνεχίζεται και συμπληρώνεται τις προηγούμενες, πιστεύω πως είναι άκρως άνοικτη στην διακρίση και παρανομία των στοιχείων. Γιατί ο Ρίτσος είναι ένας συνεχώς εξελισσόμενος ποιητής που, στις διάφορες φάσεις του έργου του, προοίτι πνευματικά και πνευματικά στην ποιητική του όσα ονομαστικά είδη παραστάται.

Υπόχρον όμως και βόρεια στοιχεία, θα τα ονομάζα μόνιμα, που χαρακτηρίζουν διακρίση την ποιητική του.

Ένα απ' αυτά είναι η άμεση ποιητική αντίδραση του στο σύγχρονο «ιστορικά» (με την κατάλληλη του της λέξης) γεγονός και η ταυτόχρονη ποιητική κατά-λάση του.

Οι περισσότεροι ποιητές χαρακτηρίζονται κάποια χρο-νική απόσταση από το γεγονός για να προοίτι να λειτουργήσει ή επηρεαστεί τους, να το συλλάβει ποιη-τικά και να το κατοικήσει γαυρά. Ο Ρίτσος δεν

111. Βλ. και Πάνου Θωμάς, «Η μεγάλη δύναμη», Η Ζωή α. 1 (Ιαν. 1973) 26γ - 27α [= Τις Πίτσος: Μελέτες για το έργο του, όσον στη σελ. 64, α. 155 - 157 και Π.Κ. Θωμάς, 7 δοκίμια για την ποίηση, Κέδρος 1979, α. 90 - 91 και Ν. Πα-παδόπουλος, «Τις Πίτσος: Η κοινωνική του θέση και το παρόν του», Δόμοι της Είσης α. 10 (Μάης/Ιούν. 1979) 40.

ΕΝΙΟΤΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

A. Βιολογικές
1. Αικατερίνης Μαρτυρικά, «Συντακτική βιολογία της Γάβρης Πίτσου, Βιολογικό επιμέλεια Χρ. Αλεξίου», Μαρταρόδοδος άρ. 12 (Μάιος 1978) 1 - 95.
2. Ν. Μαρτυρικά, «Στη βιολογία της Γάβρης Πίτσου», *Νέα Δομή* άρ. 6 (Νοέμβριος 1976) 43 - 45. και στράν άρ. 12, σ. 302 εβ. (Περιέχει αθηναϊκό έκδοσης τών έργων τού Ρ. στó έβωτετικό).
B. Ανοολογικές
3. Γάβρη Πίτσου, *Στατομή*, *Τοποική άνοολογή των κομητιών τών έργων*, Έκταγή και φιλολοική επιμέλεια Γάβρης Βε- γούρης Κέβος (1977).
Γ. Κρίσις και πληροφίς
(Βιολογικά στοιχεία κατέχουν ol άρ. 1, 3, 4, 6, 12 και 19).
4. Chrysa Prokopaki, *Yannis Ritsos: Une étude avec un choix de textes, une bibliographie, des illustrations. Nouvelle édition re- manée* <Poètes d'aujourd'hui, 178>, Editions Seghers Paris 1973).
5. Γάβρης Πίτσου, *Μέλις γιά τό έργο τού Διόφυτος Αθήνα 1975*.
6. Ζεφύρ Πιερά, Γάβρης Πίτσου, *Η μακριά πορεία τών μουσική* <Μέλις γιά τών Γάβρη Πίτσου, 1>, Κέβος 1978.
7. Κροστουτο Σοφία, *Μέλις και ποίηση στράν Πίτσου* <Μέλις- ρες γιά τών Γάβρη Πίτσου, 2>, Κέβος 1978.
8. Κ. Τονούη, Γάβρης Πίτσου, *Επίτες ομηροειδής στρά έργο τού* γέφυρα <Μέλις γιά τών Γάβρη Πίτσου, 3>, Κέβος 1979.
9. Ηλένη Μπίση, *Άνθεση και άνοοση στρά ποίηση τού Γάβρη Πίτσου* <Μέλις γιά τών Γάβρη Πίτσου, 4>, Κέβος 1980.

Άρθρα περιοδικών

- 10. Η Συνέλευση α. 1 (Μάρτιος 1973) 204 - 297.
- 11. Αντ' ημερ. Β', α. 23 (19/7/1975) 23 - 49.
- 12. Μολικά Γράμματα ΣΤ' (1976) 99 - 315, τεύχος 32/33.
- 13. Θρακικά Τετάρδια α. 2 (Ιανουάριος 1980) 1 - 44.

Δ. Διοργανώσεις

- 14. Χρ. Αλέξiou, «Συμβολή για μια διαφορετική της νεολαίας κίνησης και μεθοδολογίας (και θέσεων)», Μυτιληνάριος α. 6 (Μάιος 1975) 32 - 33, 35 - 36 και α. 9 (Νοβέμβριος 1976) 39 ε.
- 15. Κ. Μητούκην, Νεοελληνική μουσική και ποίηση, Άνθοκοιλία Πιλόγιος Μικρή Θεσσαλονίκη, Έκδ. Γρηγόρη, Αθήνα 1979, α. 352 ε.

ΠΡΟΣΘΗΚΕΣ (Στη Β' έκδοση)

- 16. Αικατερίνης Μακρυγιάννη, Έργονομία Γιάννη Πίτσοι - Γ. Παπαδόπουλου, Χρονολογία έργων, Πίτσος, Κέδρος (1981) (Ανατύπωση από τον α. 17).
- 17. Άρθρα στον Γιάννη Πίτσο, Κέδρος (1981).
- 18. Γιάννης Παπαδόπουλος, Ο ποιητής Γιάννης Πίτσος, Σουβολική Θεσσαλονίκη, Κέδρος 1981.
- 19. Νούλας Πίτσου - Γλέζου, Τα παιδικά χρόνια του αδελφού μου Γιάννη Πίτσου (Κατάγραφο της αφήγησης και επιθέματα Μιλτιάδη Δημητρίου), Κέδρος 1981.
- 20. Γιάννης Παπαδόπουλος, Γιάννης Πίτσος, Προβάσματα μελέτης του έργου του < Μελέτες για τον Γιάννη Πίτσο, 5 > Κέδρος (1983).

ΕΠΙΜΕΤΡΟ

**ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ
ΓΙΑΝΝΗ ΠΙΤΣΟΥ**

Στον Πίνακα που ακολουθεί έχουν περιληφθεί κατά χρονολογική τάξη γραφές όλων των ποιημάτων, καθώς και τα ποιήματα, μερικά συνήθως, που γράφονται διακεκομμένα σε διάφορα έργα - συλλογές και που άρκετα από αυτά έχουν εκδοθεί και σε αυτοτελείς εκδόσεις. Δεν περιλαμβάνονται οι συλλογές (ή τα ποιήματα) που έχουν δημοσιευθεί αποσπασματικά - μόνον εφόσον αποτελούν ή αναγράφουν δύο πρώτων άνομα κλήσεων (!) και μη αυτοτελείς δημοσιεύσεων συλλογών στο παλιό μας σπίτι και Δάκρυα και Χαμόγελα - ή που έχουν εκδοθεί μόνο σε μετάφραση. Είναι π.χ. δύο άνομα ποιήματα ή συλλογή Μονοθεσία, που ποιήματα της έχουν δημοσιευθεί στο ημερ. Νέα Δομή α. 6 (Νοέ. 1976) 37 - 42 και άλλοι και που έχουν εκδοθεί σε γαλλική μετάφραση (Magnemassia) του Gerard Pierrat, στις εκδόσεις François Maspero, Collection «Voix», το 1978.

Ο Πίνακας έχει τις εξής στήλες: στην πρώτη αναφέρεται η χρονολογία γραφής του ποιήματος, της συλλογής ή της έκδοσης. Το σημειωτικό αυτό στοιχείο για τη μελέτη ενός έργου το διαφέρει πάντοτε ή ποικίλλει στο τέλος των ποιημάτων, των συλλογών ή σε ειδικά σημειώματα πρόσθετη βοήθεια αντίστοιχα από τη συνολική Βιβλιογραφία της Αικ. Μακρυγιάννη και την Εμπειρία (όπου στη στήλ. 2). Η δεύτερη στήλη περιέχει τον τίτλο της συλλογής ή του ποιήματος, ή τμήμα των τίτλων της εμβύτερης έκδοσης - συλλογής, ή τμήμα του έργου

της α' έκδοσης, είτε αυτή περιέχεται σε αυτότελες δι-
βάλο ή σε συγκεντρωτικό τόμο, ή νέανητη δηλώνει με τό
σημάδι " το άν έχει έκδοθεί αυτότελες τό ποιημα ή ή
συάλογη και με τό ίδιο σημάδι κλεισμένο σε παρένθεση
() άν ή αυτότελής έκδοση είναι μεταγενέστερη από τον
άλληλο συγκεντρωτικό τόμο. Τέλος στην έκμη στήλη
σημειώνεται αυτόνομογραφικά κατά πόσο ή συάλογη ή τό
ποιημα περιέχονται σε συγκεντρωτικό τόμο. Οι αυτό-

μογραφίες που χρησιμοποιούνται είναι:

- A = Ποιήματα, τόμος Α, Κέδρος [Αθήνα 1961]
- B = Ποιήματα, τόμος Β, Κέδρος [Αθήνα 1961]
- Γ = Ποιήματα, τόμος Γ, Κέδρος [Αθήνα 1964]
- Δ = Ποιήματα, τόμος Δ, Κέδρος [Αθήνα 1975]
- ΤΔ = Τέταρτη διάσταση, Κέδρος [Αθήνα 1972]
- ΕΠ = Τα Επικαιρικά, Κέδρος [Αθήνα 1975]
- ΠΓ = Πλυσεβαλ, Κέδρος [Αθήνα 1977]

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ ΓΙΑΝΝΗ ΠΤΙΣΟΥ

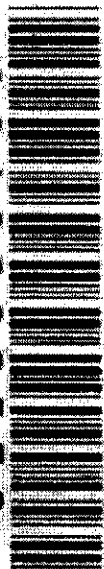
ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ ΓΡΑΦΗ	ΤΙΤΛΟΣ ΣΥΜΠΟΤΗΣ/ΠΟΙΗΜΑΤΟΣ	ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΕΤΟΣ ΑΥΤΟΥ, ΕΥΡ.	
			Α. ΕΚΔ.	ΕΚΔ. ΤΩΜ.
1926-1928	Γενό πάλω μεσ σμηνή - Ιακάρια και γαϊόγαλοι		(1927-1928)	
1930-1934 -1935	Γρατίφα Πυρσώλες		1934 1935	• • Α Α
1935 Καλοκαίρια -1943	Ο Ελαος	Δοκίμια Δοκίμια	1943 1943	• Α Α
1936 Μάιος Νοέμβριος -1937	Έπιτάφιας "Ο λήγες των φτωχών και ταπεινών Τό τραγούδι της δειλίης μου	Δοκίμια	1936 1943 1937	• Α Α Α
1937 -1938	Μία πυροακμήρια γρατίφα τη νόχτα "Εσρινή σπυρσώλες	Δοκίμια	1943 1938	• Α Α
1938 -1939 -1941 -1952	"Ομοιο κελεικαίρινοσ μεσημεριος Μεγάλη Πημνη Ζητηδεις στα παραδάρα του χρόνου	Δοκίμια Στίχοι από οικουμενο ποιηματο	1943 1975 1961	(*) Α Α Α
1939 "Εσρινός	Χώρα και γράς	Στίχοι από οικουμενο ποιηματο	1975	Δ
		Δοκίμια	1943	Α

Καθ. - 1954, Οεβρ. Αθην. Δεκ. Χειμώνας	Στοιχειώδεις Γραμμές Ο Γάλλος, οβελός της γλώσσας Η παρουσία του γυναικός στην Νύκτας κατακλιθείς Τό εβελίτιμο του Οδισσέου	Δοκίμια Δοκίμια Εργία από σπουδές μαθήματα	1964 1943 1943 1975 1940	F A A A A A
-1940	Θαλασσινά έρωτα Άμφια από βελία τραπέζια Σταθαιόδαμο επί σπονκία του φινικουπουλάουαυαία Συμνήλη έρωτή Η βόλας του Άνθρωπίνη	Δοκίμια Δοκίμια Αυτοβίωτα Αυτοβίωτα Αυτοβίωτα	1943 1943 1943 1954 1954	A A A B B B
1941 Αθηνάτος Ορθόδοξος Νομικός -1942 -1942 -1953	Η τακτοσία η Α. τακτοτασία Ματαμής με πρόβια Η ταπή του Οπυώδη Παρά ταζάλας σε πύλη βροχής Πίση επί το τακτοσία οβελό	Δοκίμια Ματαμής Ματαμής Δοκίμια Ματαμής	1961 1943 1961 1943 1961	A A B A A B
1942 Ιοδύ. Αθην. Αθηνάτος Εστ. - Οστ. Νομικός Δοκίμιας -1949	Τό τακτοσία της ζυγιάς Πασιτικός βίωτος	Ματαμής Δοκίμια (η α. έκδ. επίη Αγυό- τιο)	1961 1964	B A
1943 Ιστορικός Αρθροας	Τό τακτοσία της ζυγιάς Πασιτικός βίωτος	Ματαμής Δοκίμια (η α. έκδ. επίη Αγυό- τιο)	1961 1964	B A
1944-1947	Τρία γυαλιά	Αυτοβίωτα	1954	B
1945 Μάιος Ιοδύας	Ο αθηνάτος μες Τό τακτοσία της βόλας	Αυτοβίωτα Αυτοβίωτα	1945 1975	* (*) - ET
-1947 -1947	Ραγισόνη Η βελία της Αμυαλάς	Αυτοβίωτα Αυτοβίωτα	1954 1961	(*) (*)
1946-1947	Τραπέζιας	Αυτοβίωτα	1961	B
1948 Μάιος Αρθροας 27 Οκτ. - 1950, 1 Ιοβρ. Δεκ. - 1949, Οεβρ.	Ο γίος μου, τό φηγέδη μου Οι γέροντες κ' η σπαλιά Ήμερολόγιο έσπιας Καταμής τακτοσία	Ματαμής Ματαμής Ματαμής Ματαμής	1961 1961 1975 1961	B B ET B
1949 Αθην. - Εστ. - 1951, 23 Ιοδύ. 1950 Νομικός - 1960	Είτηνος Χόθος (= Ματαμής τακτοσία) Οι γέροντες του αθηνάτος Γράμια από Ζακό Κραυφ Ασπίας	Αυτοβίωτα Αυτοβίωτα	1957 1957 1954 1964	* * B F
1951	Τό τακτοσία κ' έμιας	Αυτοβίωτα	1954	B
1952 30 Ματρίου επίη από του Αθην. Αθην. - 1953, Οεβρ. Εστ. τακτοσία Νομικός Αυτοβίωτος	Ο αθηνάτος με τό τακτοσία Αυτοβίωτος Αυτοβίωτα Αυτοβίωτα Αυτοβίωτα Αυτοβίωτα	Αυτοβίωτα Αυτοβίωτα Αυτοβίωτα Αυτοβίωτα Αυτοβίωτα	1952 1954 1958 1975 1975 1975	* * B A A A
1953 Ιστορικός Ιοδύας - 1964	Είτηνη Ταδ οου, θαδπίηη Ματαμής Εκπαιδ. επαναστάση	Αυτοβίωτα Αυτοβίωτα	1954 1954 1975	B B A
1954 Ιοδύας	Κακλή βόλα	Τραπέζιας	1964	F

Αγροτοτοκ - 1980	Άσπιτο και μίσπο	Προσχέδια Προσχέδια	1984 1984	F F
1955 Ζεμπελίδικος	Πλαυινό δάσος	1965	B	
1966 Ιωάννος Οικτ. - 1957, Μάιος - 1959 - 1975	Η Σελάντα του ορεινούβουνος Ο Κίρπος με το δάσος δάσος	1956 1964 1964 1972	TA F F TA	
1957 Γαυουδίδικος Γαυουδίδικος 5 - 25 Μαγρίτου Μάιος Ιωάννος 30 Ιουλ. - 6 Αυγ. 19 Αυγούστου 27, 28 Αυγούστου 30 Ιουλ. - 28 Αυγ. - 1983	Χρονικό Καμμένη Σελάντα Ανοχτιστικός Η κοπή των δέντρων Προτάγματα οικισμ Ανοχάλια Ψυχοδάματα - Μαστιχά κηφ Υψος του χόρτου - Το βουνό με το κλάσμα Μαγρίτικα Α	1957 1957 1957 1964 1964 1957 1957 1957 1957 1957 1963	TA TA F F F B B B B B B	
1958 Γαυουδίδικος Θεραπευτικός Θεραπευτικός Οερίο - Μάγρι. Μάγριος 14 Μαΐου - 16 Ιαν. Ιωάννος - 1959	Το γυμνασάριον επί τη βρύση Όταν βρέταν ο έλος Διά διατηρήματα Σχίμα της δρυός Ο δέντρος του δασους Η δρυς του δασους Ανοχάλια και τολία	1964 1958 1964 1961 1975 1958 1975	F TA F B A B ETI	
1959 Μάγριος Αμπλάκος Αμπλάκος Μάιος Ιωάννος Ιωάννος Αύγουστος Επταβίδικος Επταβίδικος Επταβίδικος Οριτάδικος	Άνοχτιστικός τολία Δάσος κήπος Τό περδύσιο Από έταν το τραυόλι Η γέφυρα Η έφυρη Πλαυινό μωοκοί Ο ένοχοτος Τό κέρο οριτι Ο τεκτατος περδύσιος Τό κρεβίτα	1964 1964 1964 1964 1964 1964 1964 1964 1964 1964	F F TA F F F F F F F	
1960 Ιαν. - Μάγριος Μάγριος Μάιος Ιωάννος Ιωάννος Καλαμαρί Αύγ. - Σεπτ. - 1965	Ο τεκτατος κι ο τριτος του Αβριτι Ουαίτε εκτε διπύοριου Κάτω επί του τοκί τοι βουνού Αόπια Μεσο κάλοκα Τραυόλια F αόπια και τοι κέρο Τό κέρο του οριτυτάδικου Μεσο άπιδύκα	1964 1964 1962 1964 1964 1975 1975	F F TA F F A A	

1961 13 + 17 Οκτβρ. Μάιος - 1962, Αμπ.	Ο παλιός θρόνος Αλέξοι		1961 1975	*	ΕΠ Δ
1962 10αυ. - 1966, 10αυ. 10αυός Σεπτέμβριος	Ολοκλήρις Οργανοί Το βίωμα της φιλίας και οι γυναικες Η άμυνα των προμηθειών	Υποστηρίξις	1966 1967 1963 1975	*	ΤΑ * Δ
1963 Μάιος - 1965, Οκτ. 10αυός Οκτωβριμηνίο	Θαλασσινή Επιτυχία του Μπίν 12 προμήθειες για τον Κολομβία	Υποστηρίξις	1963 1975 1963	*	ΤΑ ΕΠ
1964 10αυ. - 1965, Νοε. - 1971	Μαθητικός Β' Τεχνικός		1966 1975	*	Δ
1965 Δεκ. - 1970, Δεκ.	Προσφορά	Υποστηρίξις	1972		ΤΑ
1966 Σεπτ. - Δεκ., 1971, Δεκ., 10αυήν Δεκ. - 1970, Οκτ.	Αγροίμαχια	Υποστηρίξις	1972 1972	(*)	ΤΑ ΤΑ
1967 Μάιος - 1969, Δεκ. Μάιος - 1970, 10αυ. Αύγ. - 1969, 10αυ. Δεκ. - 1968, 10αυ. 1971, Μαρτ. - Οκτ.	Μαθητικός Β' Χημικός Αδελφ Ο τάχος μίλια στον εκδοθέντι	Υποστηρίξις	1975 1972 1972 1974	(*) (*) *	ΕΠ ΤΑ ΤΑ
1968 17 Μαρτ. - 1968, 27 10αυ.	Παιδικός, Εργαλειακός, Κυβερνητικός		1972	*	
16 Σεπτ. (- 1973)	Διακοπή των λειτουργιών της τραπεζής Τραπεζικός		1973	*	
1969 Σεπτ. - Νοε. Σεπτ. - 1970, Μάιος	Ο δεικτικός της Αθήνας Χειρωνακός		1974 1972	+	Δ
1970 10αυ. - 10αυ. Μάιος - Αύγ. Μάιος - Οκτ., 1971, Οκτβρ. Αύγ., Σεπτ. Οκτ. - Νοε., 1973, 10αυ. - 1974, Μάιος - 1977	Αδελφικός και οικία Η Δάση Νέσος Το σπίτι Χαμηλά	Υποστηρίξις	1973 1972 1975 1977 1974 1977	*	ΤΑ Δ ΤΠ ΤΠ
1971 15 Μαρτ. - 21 Αύγ. Νοε. - 1972, Αύγ. 17 Δεκ. - 1972, Αύγ.	Θυρωπείο Η τροποποίηση της 10αυήνας Παροχές Κατοχή	Υποστηρίξις	1975 1972 1980	*	ΤΑ
1972 9αυγ. - Αύγ. 23 Μαρτ. - 25 10αυ. 10αυ. - Αύγ. 28 Σεπτ. - 1973, 10αυ. 10αυ. - Αύγ.	Κυβερνητικός Υπόκαμπος Τεχνικά Επιχειρήματα Επιχειρήματα	Υποστηρίξις	1974 1982 1973 1975	*	ΤΠ ΤΠ
1973 9αυγ. - 10αυ., Αύγ. - Σεπτ.	Βολβοκομικός		1977	(*)	ΤΠ
16 - 22 Νοε. 7 Δεκ. - 1974, 16 Μαρτ.	Ηλεκτρολόγιο για τις βιομηχανίες Η Πίσση	Υποστηρίξις	1977 1977	(*)	ΤΠ ΤΠ

2010000559

1974 'Απρίλ. - 1975, 'Ιουλ.	Φαίδρα		1978	*	ΤΔ
'Ιουλ., Αύγ. - 1975, 'Ιουλ.	Τοιχοκολλητής	Γίνεσθαι	1977	(*)	ΠΓ
20 Αύγ.	Ύμνος και θρήνος για την Κύπρο		1974	*	
Σεπτ. - 1975, Αύγ.	Τροχονόμος	Γίνεσθαι	1977	(*)	ΠΓ
Σεπτ. - 1975, Σεπτ., 1976, 'Οκτ.	Μονοθεαία		1982	*	
1975 'Ιαν., Φεβρ.	Τό μακρινό		1977	*	
18 - 25 Αύγ.	Μονεμβασιώτισσες	Γίνεσθαι	1977	(*)	ΠΓ
1976 10 'Ιαν. - 29 'Απρ.	Τό ρόμπρο		1978	*	
27 Μαΐ. - 2 'Ιουν.	Μετάγηση	Ίταλικό τρίπτυχο	1982	*	
10 'Ιουν. - 3 'Ιουλ.	Λοιπόν;		1978	*	
14 'Ιουλ. - 1 Αύγ.	Φανουσάτες	Γίνεσθαι	1977		ΠΓ
17 Νοε. - 19 Δεκ. - 1980	Τό σώμα και τό αίμα	Γίνεσθαι	1977	(*)	ΠΓ
1977	Τό τερατώδες άριστούργημα	Ίταλικό τρίπτυχο	1982	*	
17 Δεκ. - 1978, 3 Αύγ.	Διαφάνεια	Γίνεσθαι	1977	(*)	ΠΓ
			1981	*	
1979 1 Αύγ. - 1 Σεπτ.	Μονόχαρδα		1980	*	
1980 22 Φεβρ. - 21 Μαρτ.	Μικρή σουίτα σέ κόκκινο μάζον	Τά έρωτικά	1981		
'Απρίλιος	'Ο κόσμος είναι ένας	Ίταλικό τρίπτυχο	1982		
'Ιούλιος	Τό άγαλμα στη βροχή	Ίταλικό τρίπτυχο	1982		
Σεπτ. - Δεκ. - 1981	Γυμνό σώμα	Τά έρωτικά	1981		
1981 Φεβρ.	Σάρκινος λόγος	Τά έρωτικά	1981	*	
		Τά έρωτικά	1981	*	

